

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2012/13:45 En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess samt åtta motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också två motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011 och 2012.

Utskottet ställer sig i huvudsak bakom regeringens förslag till förändringar av en rad av de processregler som styr handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Syftet med ändringarna är att bidra till en modernare och mer ändamålsenlig förvaltningsprocess.

Tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans och ytterligare måltypen flyttas ned från kammarrätterna till förvaltningsrätterna. Vidare införs det tydligare grunder för att meddela prövningstillstånd i kammarrätten.

Flera av ändringarna syftar till att skapa en mer flexibel och effektiv process. Bland annat ska kravet på att en ansöknings- eller överklagandehandling ska vara undertecknad tas bort och ombud ska endast behöva styrka sin behörighet om rätten anser att det behövs. Vidare ska det vara möjligt för en kammarrätt att kunna fortsätta handläggningen av ett mål även om en ledamot får förhinder. Dessutom införs ett partiellt prövningstillstånd i kammarrätten och i Migrationsöverdomstolen, och möjligheterna till sådant prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen utökas.

Det införs nya forumregler för mål om arbetslöshetsförsäkring för att dessa i så stor utsträckning som möjligt ska handläggas av en förvaltningsrätt i närheten av den enskilde.

Utskottet avstyrker däremot med anledning av en motion regeringens förslag om att tiden för överklagande av domstolsavgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring ska kortas från två månader till tre veckor. Vidare tillkännager utskottet med anledning av samma motion sin mening att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring.

Utskottet tillstyrker övriga lagförslag och föreslår att riksdagen bifaller propositionen i övriga delar och avslår övriga motionsyrkanden.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.
I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	9
En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess	9
Tiden för överklagande av vissa måltyper	15
Behörighet för nämndemän m.fl.	20
Prövningstillstånd i migrationsmål	23
Reservationer	26
1. Behörighet för nämndemän m.fl., punkt 4 (MP)	26
2. Prövningstillstånd i migrationsmål, punkt 5 (MP)	26
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Propositionen	28
Följdmotionerna	30
Motion från allmänna motionstiden hösten 2011	31
Motion från allmänna motionstiden hösten 2012	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	32
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	97
<i>Bilaga 4</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande	99
<i>Bilaga 5</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	108

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Tid för överklagande – socialförsäkringsmål

Riksdagen

- a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 113 kap. 20 §,
- b) antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 113 kap. 32 § med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
- c) antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön i de delar det avser 28 § med den ändringen att bestämmelsen får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
- d) tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2, båda i denna del,

bifaller delvis proposition 2012/13:45 punkterna 2 och 13, båda i denna del, och motion

2012/13:Ju7 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motion

2012/13:Ju7 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 2.

2. Tid för överklagande – mål om arbetslöshetsförsäkring

Riksdagen

- a) avslår regeringens förslag till ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring i de delar det avser 54 §,
- b) avslår regeringens förslag till ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor i de delar det avser 102 och 103 §§,
- c) tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i mål om arbetslöshetsförsäkring.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2, båda i denna del, och

avslår proposition 2012/13:45 punkterna 16 och 17, båda i denna del.

3. Handläggningstiden i förvaltningsrätterna

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju275 av Christer Akej (M) och

2012/13:Ju257 av Boriana Åberg (M).

4. Behörighet för nämndemän m.fl.

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (MP)

5. Prövningstillstånd i migrationsmål

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 2 (MP)

6. Övriga lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,
4. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
5. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
6. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
7. lag om ändring i oljekrislagen (1975:197),
8. lag om ändring i lagen (1975:1083) om uppgiftsskyldighet rörande mottagande av olja,
9. lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten,
10. lag om ändring i förfogandelagen (1978:262),
11. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
12. lag om ändring i lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion,
13. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,
14. lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret,
15. lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
16. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
17. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
18. lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige,
19. lag om ändring i lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.,
20. lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden,
21. lag om ändring i tullagen (2000:1281),
22. lag om ändring i revisorslagen (2001:883),
23. lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation,
24. lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer,

25. lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder,
lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
27. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
28. lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227),
29. lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
30. lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd,
31. lag om ändring i lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus,
32. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
33. lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579),
34. lag om ändring i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film
som ska visas offentligt,
35. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043),
36. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244),
37. lag om ändring i lagen (2011:1245) om redovisning, betalning
och kontroll av mervärdesskatt för elektroniska tjänster,
i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit
ovan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:45 punkterna 1,
2 i denna del, 3–12, 13 i denna del, 14, 15, 16, 17, de båda senare i
denna del, och 18–37.

Stockholm den 31 januari 2013

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD), Lena Olsson (V), Carl-Oskar Bohlin (M), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Jan Ertsborn (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I en inom Justitiedepartementet 2001 upprättad promemoria – Översyn av den allmänna forumregeln i 14 § andra stycket och omröstningsregeln i 26 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar – övervägs förändringar av den allmänna forumregeln och omröstningsreglerna i förvaltningsprocessen. Promemorian har remissbehandlats.

På uppdrag av regeringen lämnade Domstolsverket 2009 förslag till en ny allmän forumregel för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans (DV-rapport 2009:4). Rapporten har remissbehandlats.

I departementspromemorian En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess (Ds 2010:17) lämnas förslag till flera förändringar av de processregler som styr handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Bland annat föreslås nedflyttning av mål till förvaltningsrätt som första instans och slopade formkrav och mer enhetliga överklagandetider. Vidare görs förnyade överväganden kring partiellt prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen, domförhet vid förhinder i kammarrätt och överklagandeförbud efter överprövning av beslut att avvisa en begäran om överprövning. Promemorian har remissbehandlats.

I propositionen behandlar regeringen de ovannämnda förslagen i den inom Justitiedepartementet 2001 upprättade promemorian, förslagen i Domstolsverkets rapport 2009:4 och förslagen i Ds 2010:17.

Regeringen redogör i propositionen även för följande betänkanden, promemorior och rapporter samt anger att regeringen inte har för avsikt att gå vidare med dessa förslag i de delar de inte redan har lett till lagstiftning. Regeringen redogör även för utredningarnas förslag och huruvida dessa föranlett lagstiftning eller inte.

- Domstolarna inför 2000-talet (SOU 1991:106)
- Några frågor angående Regeringsrätten (SOU 1992:138)
- Nämndemannamedverkan i domstol m.m. (promemoria upprättad inom Justitiedepartementet)
- Fortsatt översyn av förvaltningsprocessen (Ds 1997:29)
- Effektivare omprövning av förvaltningsbeslut (Ds 1998:42)
- Utvärdering och förslag kring prövningstillstånd i kammarrätt (DV-rapport 2002:4)
- Skattemålshanteringen vid länsrätterna och kammarrätterna (DV-rapport 2004:4)

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet, som har lämnat förslagen utan invändningar. Några språkliga och redaktionella ändringar har gjorts i förhållande till lagrådsremissens lagförslag.

Justitiekottet har gett socialförsäkringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna i de delar dessa berör respektive utskotts beredningsområde. Arbetsmarknadsutskottet lämnade ett yttrande den 17 januari 2013 (bilaga 4). Socialförsäkringsutskottet lämnade den 22 januari 2013 ett yttrande (bilaga 3).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen en rad förändringar av de processregler som styr handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Syftet med ändringarna är att bidra till en modernare och mer ändamålsenlig förvaltningsprocess.

Tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans och i propositionen föreslås att ytterligare måltyper flyttas ned från kammarrätterna till förvaltningsrätterna. Vidare föreslås att det införs tydligare grunder för att meddela prövningstillstånd i kammarrätten.

Ett antal förslag i propositionen syftar till att skapa en mer flexibel och effektiv process. Det föreslås bl.a. att kravet på att en ansöknings- eller överklagandehandling ska vara undertecknad tas bort och att ett ombud endast ska behöva styrka sin behörighet om rätten anser att det behövs. Det föreslås möjligheter för en kammarrätt att kunna fortsätta handläggningen av ett mål även om en ledamot får förhinder. Det föreslås dessutom att ett partiellt prövningstillstånd införs i kammarrätten och Migrationsöverdomstolen och att möjligheterna till ett sådant prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen utökas. Regeringen föreslår vidare att tiden för överklagande av domstolsavgöranden i bl.a. socialförsäkringsmål kortas från två månader till tre veckor.

I propositionen föreslås dessutom nya forumregler för mål om arbetslöshetsförsäkring för att de i så stor utsträckning som möjligt ska handläggas av en förvaltningsrätt i närheten av den enskilde.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Utskottets överväganden

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att flytta ned ytterligare måltyper från kammarrätterna till förvaltningsrätterna och förslaget om tydligare grunder för att meddela prövningstillstånd i kammarrätten.

Riksdagen antar vidare regeringens förslag som syftar till att skapa en mer flexibel och effektiv process, bl.a. ändringar i bestämmelserna om överlämnande av mål från en obehörig domstol, om behörighetskrav för ombud och biträden samt om att kravet på undertecknande av ansökningar och överklaganden av enskilda parter tas bort.

Riksdagen antar även förslaget om nya forumregler för mål om arbetslöshetsförsäkring.

Propositionen

Skälen för regeringens förslag

I allmän förvaltningsdomstol handläggs många olika mål som kan hänföras till olika rättsområden och samhällssektorer. Regeringens mål för verksamheten i de allmänna förvaltningsdomstolarna är att den ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv.

Regeringen anser att reglerna som styr förvaltningsprocessen ska vara så flexibla att handläggningen av ett mål kan anpassas till vad som behövs i det enskilda fallet. Kravet på förutsebarhet får dock inte åsidosättas. Förutom domstolen bör även parterna ha ett ansvar för att målen drivs framåt. Reglerna måste vidare vara utformade utifrån domstolarnas olika uppgifter i instansordningen. Tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i förvaltningsrätt. Den främsta uppgiften för kammarrätterna är att överpröva avgöranden från förvaltningsrätterna och att rätta till eventuella felaktigheter. Uppgiften för Högsta förvaltningsdomstolen är att skapa vägledning för rättstillämpningen.

Förvaltningsprocessen har sedan ikraftträdandet av lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, LAFD, och förvaltningsprocesslagen (1971:291, FPL) genomgått betydande förändringar. Bland annat har det genomförts en genomgripande reformering av instansordningen som lett till att förvaltningsrätt i regel är första domstolsinstans. En annan förändring är införandet av en obligatorisk tvåpartsprocess i de allmänna förvaltningsdomstolarna, som innebär att den beslutande förvaltningsmyndigheten

blir den enskildes motpart i domstol. Sedan införandet av tvåpartsprocessen har det också blivit allt vanligare att hålla muntlig förhandling i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ytterligare en viktig förändring är införandet av prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Huvudregeln är numera att de avgöranden som överklagas från förvaltningsrätt till kammarrätt omfattas av ett system med prövningstillstånd.

I syfte att skapa en långsiktig hållbar organisation för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans har år 2010 antalet länsrätter genom sammanläggning minskat från 23 till 12 och samtidigt bytt namn till förvaltningsrätter (prop. 2008/09:165, bet. 2008/09:JuU23, rskr. 2008/09:290). Med större domstolar skapas bl.a. förutsättningar för specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation.

Regeringen anser mot den angivna bakgrunden att åtgärder bör vidtas för att förbättra förutsättningarna för en ändamålsenlig och flexibel förvaltningsprocess.

Regeringens förslag

I propositionen föreslår regeringen att ytterligare måltyper ska flyttas ned från kammarrätten till förvaltningsrätten. Bland annat föreslås att Finansinspektionens och Riksbankens beslut på finansmarknadsområdet ska överklagas till förvaltningsrätten. Det föreslås även att s.k. dröjsmålstanalen enligt lagar på finansmarknadsområdet och enligt revisorslagen (2001:883) ska väckas i förvaltningsrätten. Dröjsmålstanalen som avser handläggning av regeringsärenden ska dock väckas i Högsta förvaltningsdomstolen.

Vidare föreslås i propositionen att beslut av en arbetslöshetskassa enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor ska överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Enligt nu gällande regler är behörig domstol den domstol inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats (49 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och 95 § lagen om arbetslöshetskassor).

Regeringen föreslår också att ett antal regler vars syfte är att skapa en mer flexibel och effektiv process. Bland annat föreslås att kravet på egenhändigt undertecknande av ansökningar och överklaganden av enskilda tas bort, att behörighetskraven för ombud och biträden skärps och att kravet på uppvisande av fullmakt tas bort. Regeringen föreslår här även att domstolens utredningsansvar förtydligas och att regler vad gäller beräkning av överklagandetid efter muntlig förhandling ändras.

I propositionen föreslås även ändrade bestämmelser vad gäller prövningstillstånd. Regeringen föreslår att en ytterligare grund för prövningstillstånd i kammarrätt ska införas. Utöver i ändringsfall, prejudikatfall och extraordinära fall ska prövningstillstånd få meddelas också då det inte utan att prövningstillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut till vilket förvaltningsrätten har kommit, s.k. granskningsfall. Motsvarande bestämmelser gäller redan för hovrätterna.

Regeringen föreslår vidare att Högsta förvaltningsdomstolen ska få utökade möjligheter att bevilja partiellt prövningstillstånd. Ändringen skulle medföra att Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen har samma möjligheter att meddela partiella prövningstillstånd. Vidare föreslår regeringen att en möjlighet för kammarrätterna att meddela partiellt prövningstillstånd införs. Motsvarande bestämmelser om partiellt prövningstillstånd gäller redan för hovrätterna.

Det föreslås också att en möjlighet för Migrationsöverdomstolen att meddela partiellt prövningstillstånd ska införas på samma sätt som för Högsta förvaltningsdomstolen. Migrationsöverdomstolen ska således kunna begränsa ett prövningstillstånd till att gälla en viss fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller till en viss del av målet. Om partiellt prövningstillstånd meddelas ska frågan om meddelande av prövningstillstånd för målet i övrigt kunna förklaras helt eller delvis vilande. I propositionen föreslås även regler för handläggningen i övrigt i dessa fall, bl.a. om möjligheten till återförvisning.

I propositionen lämnas även förslag till ändrade domförhållningsregler vid en ledamots förhinder. Vidare föreslås att regeringen ska kunna delegera uppgiften att förordna särskilda ledamöter i domstolarna till en myndighet.

Övriga förslag som berör förvaltningsprocessen och som för närvarande bereds i Regeringskansliet

Förvaltningslagsutredningen har i betänkandet En ny förvaltningslag (SOU 2010:29) lämnat förslag till en utvidgad och mer pedagogiskt uppbyggd förvaltningslag med förstärkta rättssäkerhetsgarantier. Betänkandet innehåller förslag som kan komma att få betydelse för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Vidare har departementspromemorian En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess (Ds 2010:17) och betänkandet beröringspunkter i frågor om bl.a. fastställande av en handlings ankomstdag, ombud och utredningsansvar. Regeringen anför i propositionen att ett antal remissinstanser anser att det vore bra om det fanns möjlighet att beakta och i vissa delar samordna departementspromemorianas förslag till förändringar av förvaltningsprocessen med utredningens förslag till en ny förvaltningslag.

Domarlagsutredningen har i betänkandet En reformerad domstolslagstiftning (SOU 2011:42) föreslagit en lag som innehåller grundläggande bestämmelser för samtliga domstolar och domare. Förslaget föranleder ändringar i förvaltningsprocesslagen och ett upphävande av lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Såväl utredningen som ett antal förvaltningsdomstolar som yttrat sig över betänkandet anser att förvaltningsprocesslagens utformning måste ses över i det fortsatta arbetet.

Målutredningen har i betänkandet Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44) gjort bedömningen att flera åtgärder bör vidtas på bl.a. förvaltningsprocessens område, såsom att införa ett generellt krav på prövningstillstånd.

Regeringen anför att de nu redovisade förslagen är omfattande och i vissa fall kräver att ytterligare beredningsunderlag begärs in. Att samordna ett eller flera av dem med nu aktuella förslag är därmed förenat med svårigheter. Regeringen anser att det är angeläget att de i Ds 2010:17 föreslagna förändringarna kommer till stånd. Regeringen bedömer att de fördelar en samordning skulle kunna medföra inte är så stora att de motiverar att ett genomförande av de nödvändiga förändringar av förvaltningsprocessen som föreslås i promemorian försenas.

Regeringen tar således nu enbart ställning till förslagen i den inom Justitiedepartementet 2001 upprättade promemorian Översyn av den allmänna forumregeln i 14 § andra stycket och omröstningsregeln i 26 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, Domstolsverkets rapport med förslag till allmän forumregel för allmänna förvaltningsdomstolar i första instans ((DV-rapport 2009:4) och förslagen i departementspromemorian En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess. I den utsträckning det är möjligt beaktar regeringen dock relevanta förslag i ovannämnda betänkanden.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet välkomnar i sitt yttrande intentionerna bakom regeringens proposition om en modernare och mer ändamålsenlig förvaltningsprocess.

Vad gäller forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring anför utskottet i huvudsak följande. I propositionen föreslås att beslut av en arbetslöshetskassa enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska överklagas till den förvaltningsrätt där den enskilde var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om den enskilde inte var folkbokförd i Sverige ska beslutet överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattats. Regeringen konstaterar att varken tidigare eller nuvarande regler om forum i dessa mål har kunnat åstadkomma den spridning av målen på alla förvaltningsrätterna som sedan länge framstår som önskvärd. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att den föreslagna regleringen i högre grad än med nuvarande regelverk kan förväntas leda till en önskvärd spridning av mål om arbetslöshetsförsäkring till landets alla förvaltningsrätter. Utskottet anför att det också är välkommet att en domstolsprövning kan ske nära den enskildes bostad och att principen om att prövningen ska följa den enskildes folkbokföringsort torde vara mer lättbegriplig för den enskilde än nuvarande reglering. Utskottet ställer sig således bakom regeringens förslag om ändrad forumregel för arbetslöshetsförsäkringsmål och anser att propositionen bör tillstyrkas i denna del.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet har bl.a. yttrat sig när det gäller regeringens förslag om ändrade regler vad gäller prövningstillstånd. Socialförsäkringsutskottet anför att grunderna för att meddela prövningstillstånd i kammarrätt måste vara utformade så att de skapar tillräckliga garantier för att prövningstillstånd meddelas i mål där förvaltningsrättens avgörande är materiellt felaktigt. Utskottet är positivt till förslaget att prövningstillstånd ska meddelas om det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut domstolen kommit till (granskningsfall). Utskottet anser liksom regeringen att den nya grunden för prövningstillstånd kan fungera som ett slags säkerhetsventil när riktigheten av underinstansens avgörande inte kan bedömas utan en fullständig prövning i överinstansen. Behov av prövningstillstånd i dessa fall kan finnas bl.a. i särskilt komplicerade eller omfattande mål. Genom förslaget kommer även grunderna för prövningstillstånd i kammarrätt och hovrätt att vara desamma.

Socialförsäkringsutskottet anför vidare följande angående regeringens förslag att det ska införas en möjlighet att meddela ett partiellt prövningstillstånd i kammarrätt. Syftet är att kammarrättens överprövning ska kunna fokusera på en viss del av överklagandet och således inte som i dag behöva meddela prövningstillstånd för hela överklagandet. En förutsättning för att kunna meddela partiellt prövningstillstånd är att utgången i den delen inte kan påverka det överklagade beslutet i övrigt. Enligt utskottets mening är det viktigt att kammarrätten bara meddelar partiellt prövningstillstånd när det i det enskilda fallet framstår som lämpligt och möjligt. Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten till partiellt prövningstillstånd bör medföra en snabbare och tydligare process för den enskilde och anser att det är bra att samma regler för partiellt prövningstillstånd kommer att gälla för både kammarrätt och hovrätt. Utskottet är också positivt till den föreslagna ändringen för beviljande av partiellt prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen, där prövningstillstånd föreslås kunna beviljas även för viss fråga i målet som är av vikt för rättstillämpningen.

Socialförsäkringsutskottet instämmer i regeringens bedömning att det bör införas en möjlighet att meddela partiellt prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen på samma sätt som för Högsta förvaltningsdomstolen. Härigenom tydliggörs Migrationsöverdomstolens roll som renodlad prejudikatsinstans. Socialförsäkringsutskottet tillstyrker förslaget i berörda delar.

Utskottets ställningstagande

Rättskipningen ska vara förutsebar och enhetlig. Den som vänder sig till domstol ska kunna utgå från att mål avgörs inom rimlig tid (se bl.a. 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen). För att uppnå detta krävs pro-

cessregler som är moderna och ändamålsenliga och en väl fungerande domstolsorganisation. Målet för verksamheten i de allmänna förvaltningsdomstolarna är att den ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att reglerna som styr förvaltningsprocessen ska vara så flexibla att handläggningen av ett mål kan anpassas till vad som behövs i det enskilda fallet samtidigt som kravet på förutsebarhet inte får åsidosättas. Utskottet delar även uppfattningen att reglerna ska vara utformade utifrån domstolarnas olika uppgifter i instansordningen och att tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i förvaltningsrätt. Den främsta uppgiften för kammarrätterna är att överpröva avgöranden från förvaltningsrätterna och att rätta till eventuella felaktigheter. Uppgiften för Högsta förvaltningsdomstolen är att skapa vägledning för rättstillämpningen.

Som framgår ovan har många betydande reformer redan genomförts och dessa har förbättrat förutsättningarna för domstolarna att handlägga målen med kvalitet och effektivitet. Samtidigt fortsätter kraven på de allmänna förvaltningsdomstolarna att öka. Detta är en följd bl.a. av att måltyperna har blivit fler och att målen har ökat i komplexitet. För att de allmänna förvaltningsdomstolarna med framgång ska kunna anta denna utmaning måste instansordningen vara ändamålsenligt utformad och domstolarna ha de processuella verktyg som behövs för att kunna möta de berättigade krav som allmänheten och andra intressenter har på verksamheten. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att de nu föreslagna förändringarna utgör angelägna förbättringar som kan bidra till en mer flexibel, ändamålsenlig och effektiv förvaltningsprocess. En sådan förändring ökar bl.a. förutsättningarna för att förkorta handläggningstiderna, vilket är av stor betydelse för såväl enskilda som kommer i kontakt med domstolarna som för allmänhetens tilltro till domstolarna och den verksamhet som bedrivs där. Utskottet konstaterar att arbetsmarknadsutskottet och socialförsäkringsutskottet tillstyrkt de nu aktuella förslagen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Justitieutskottet tillstyrker regeringens förslag i de nu aktuella delarna.

Tiden för överklagande av vissa måltyper

Utskottets förslag i korthet

Med bifall till motion 2012/13:Ju6 (S) yrkande 1 och delvis bifall till motion 2012/13:Ju7 (V) yrkande 1 avslår riksdagen regeringens förslag att tiden för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring ska vara tre veckor.

Med bifall till motion 2012/13:Ju6 (S) yrkande 2 tillkännager riksdagen för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring.

Riksdagen antar regeringens förslag om att tiden för överklagande av tullmål ska vara tre veckor och att tiden för anslutningsöverklagande i tullmål ska vara en vecka.

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att se över möjligheten att införa maximitider för behandlingen av överklaganden vid förvaltningsrätterna.

Bakgrund

Överklagandetidens längd enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291, FPL) är tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet eller, om klaganden är en part som företräder det allmänna, tre veckor från den dag det överklagade beslutet meddelades (6 a § första stycket FPL). Från dessa regler finns undantag för vissa måltyper.

För mål inom socialförsäkringsområdet och arbetslöshetsförsäkringsområdet gäller en överklagandefrist om två månader vid överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden (113 kap. 20 § socialförsäkringsbalken [SFB], till vilken bl.a. 113 kap. 32 § SFB hänvisar, respektive 54 § lagen [1997:238] om arbetslöshetsförsäkring och 102 § lagen [1997:239] om arbetslöshetskassor).

Även för mål enligt tullagen (2000:1281) gäller en överklagandefrist om två månader. Anslutningsöverklagande ska ges in inom en månad från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts (9 kap. 11 och 12 §§ tullagen [2000:1281]).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 begärs att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att förkorta överklagandetiden av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden från två månader till tre veckor för socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring. En sådan förkortning bör, anför motionärerna, avvaktas tills det

finns mer kunskap om vilka konsekvenser som förändringen innebär. I yrkande 2, samma motion, begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring. Motionärerna anför att det föreligger en överhängande risk för att förslaget kan vara till stark nackdel för den försäkrade. I de aktuella måityperna behövs ofta mer tid för att överklaga domar, eftersom t.ex. socialförsäkringsmål ofta bygger på medicinska bedömningar och att detta underlag kan behöva kompletteras vid överklaganden. Då det är svårt att få prövningstillstånd, är det viktigt att det finns tillräckligt med tid för att kunna komplettera ärendet med upplysningar och underlag. Det tar även tid att söka juridiskt biträde.

I kommittémotion 2012/13:Ju7 av Lena Olsson m.fl. (V) begärs i yrkande 1 att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken. I yrkande 2, samma motion, begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring som innebär att överklagandetiden i socialförsäkringsärenden även i fortsättningen ska vara två månader. Motionärerna anför att socialförsäkringsmål till stor del bygger på medicinska utredningar och att behovet av att komplettera det medicinska underlaget kan visa sig först när förvaltningsrättens dom kommer. En tid om tre veckor är alltför kort i detta hänseende.

I motion 2011/12:Ju275 av Christer Akej (M) och motion 2012/13:Ju257 av Borina Åberg (M) begärs ett tillkännagivande av att möjligheterna att införa maximitider för behandling av överklaganden inom förvaltningsrätterna bör ses över. Motionärerna anför att syftet med att bilda de tolv förvaltningsrätter som finns i dag var att minska vänte- och handläggningstiderna. Detta mål har, anför motionärerna, inte helt uppnåtts. Genom att tydligt reglera med maximitider för hur lång tid en överklagan får hanteras uppnås en större effektivitet i handläggningen av ärendena.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att tiden för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i socialförsäkringsmål, mål om arbetslöshetsförsäkring och tullmål ska vara tre veckor. Som skäl för detta anför regeringen bl.a. att intresset av en enhetlig ordning inom förvaltningsprocessen talar för att överklagandetiden i de aktuella måityperna bör kortas till tre veckor. Detta skulle minska risken för misstag när det gäller frågan om vilken överklagandetid som gäller i olika mål. Det framstår t.ex. som omotiverat att ha olika överklagandetider för beslut om personlig assistans beroende på om beslutet har fattats av en kommun eller av Försäkringskassan. Nuvarande system kan dessutom innebära problem för enskilda och domstolar när det gäller att avgöra om ett överklagande av

ett beslut i en processuell fråga ska ges in inom den i förvaltningsprocesslagen angivna tiden om tre veckor eller om det ska vara två månader enligt den aktuella särregleringen.

Ett annat skäl som enligt regeringens mening talar för tre veckors överklagandetid är att nuvarande långa överklagandetider orsakar onödiga fördröjningar i handläggningen. De frågor som de aktuella målen avser har ofta stor betydelse för enskildas vardag, t.ex. för försörjning, boende och egendom. Att under en längre tid sväva i ovisshet om förhållanden som har en central roll kan vara mycket påfrestande för den enskilde. Försäkringskassan framhåller i sitt remissyttrande att socialförsäkringsmål ofta innefattar viktiga försörjningsekonomiska beslut för den enskilde och att det därför är angeläget att handläggningstiden i domstol blir så kort som möjligt.

Av propositionen framgår att några remissinstanser, bl.a. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, framhåller att en förkortad överklagandetid kan medföra ett ökat antal reservationsvisa eller onödiga överklaganden. Regeringen anser att riskerna för detta i de nu aktuella måltyperna inte bör överdrivas. Enligt regeringens uppfattning är det möjligt för en part att även vid en förkortad överklagandetid ta ställning till om han eller hon avser att överklaga och därefter formulera ett överklagande. Vid behov kan klaganden begära att få komplettera överklagandet efter överklagandetidens utgång. Varken Regeringsrättens ledamöter eller någon av kammarrätterna ger uttryck för att det skulle vara problematiskt med en förkortad överklagandetid.

För tullmål finns regler om anslutningsöverklagande som innebär att om en part överklagar får motparten överklaga inom en månad från utgången av överklagandetiden för den som överklagande först (9 kap. 12 § tulllagen). Regeringen anser att tiden för anslutningsöverklagande i tullmål bör bestämmas till en vecka.

Arbetsmarknadsutskottet yttrande

Arbetsmarknadsutskottet anför i huvudsak följande angående förslaget om att förkorta tiden för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i mål om arbetslöshetsförsäkring. Utskottet konstaterar att ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen kan vara av mycket stor ekonomisk betydelse för den enskilde och att det kan vara mycket påfrestande för den enskilde att under en längre tid sväva i ovisshet om förhållanden som har en central roll i vardagen, exempelvis när det gäller hans eller hennes försörjning. Det är därför önskvärt att arbetslöshetsförsäkringsärenden – oavsett utgång – ges en snabb, rättssäker och effektiv handläggning av såväl a-kassor som domstolar. Utskottet välkomnar förslaget att förkorta överklagandetiden för domstolsavgöranden i mål om arbetslöshetsför-

säkringen. Förutom den större enhetligheten är det enligt utskottets mening för den enskilde ofta värdefullt att ett slutligt avgörande i ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen inte dröjer längre än nödvändigt.

Arbetsmarknadsutskottet anför följande om de motionsyrkanden som berör utskottets beredningsområde. I motion 2012/13:Ju6 (S) föreslås att propositionen bör avslås i den del som rör överklagandetiden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen samt att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i sådana mål. Utskottet kan emellertid konstatera att argumentationen i motionen huvudsakligen förefaller begränsa sig till socialförsäkringsmål, snarare än mål om arbetslöshetsförsäkringen. Behov av tid för kompletteringar av medicinskt underlag torde exempelvis vara relativt sett mindre vanliga i mål om arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet vill också framhålla att den instansordning som gäller för att överklaga en a-kassas beslut innehåller flera längre tidsfrister före en eventuell domstolsprövning, under vilka den enskilde har möjlighet att sammanställa sin talan. Enligt vad som anförs i propositionen kan den enskilde också vid behov komplettera ett överklagande som inkommit inom tidsfristen.

I motionen anförs vidare att konsekvenserna för enskilda försäkringstagare är ofullständigt utredda, och motionärerna hänvisar till att regeringen inte remitterat förslaget till organisationer som arbetar för och driver frågor för enskilda försäkringstagare. Utskottet kan inte dela denna bedömning. Förslagen i denna del har beretts i en departementspromemoria som remissbehandlats och där remissvar inkommit från bl.a. Arbetslöshetskassornas Samorganisation och LO/TCO Rättsskydd. Ingen remissinstans har avstyrkt förslaget om att förkorta överklagandetiden i arbetslöshetsförsäkringsmål. Enligt utskottets mening redovisar regeringen också utförligt sina argument till att enskilda inte kan förväntas lida rättsförluster utan tvärtom som regel gynnas av de nya reglerna.

Arbetsmarknadsutskottet ställer sig med det nu anförda bakom regeringens förslag om förkortad överklagandetid i mål om arbetslöshetsförsäkringen och anser att propositionen bör tillstyrkas i denna del. Motion 2012/13:Ju6 (S) bör på motsvarande sätt avstyrkas.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet anför i huvudsak följande angående förslaget om förkortning av tiden för överklagande i socialförsäkringsmål. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är önskvärt att handläggningstiden för ett ärende i domstol blir så kort som möjligt utan att rättssäkerheten påverkas negativt. Eftersom ett mål inte kan avgöras innan överklagandetiden har löpt ut, om det inte klart framgår att den som överklagat inte har något mer att anföra, stoppas handläggningen upp under två månader i väntan på att överklagandetiden ska ta slut. Med tanke på att socialförsäkringsmål ofta handlar om en persons rätt till ersättning är

det enligt utskottets mening viktigt att handläggningstiden i domstol blir så kort som möjligt. Ersättning från t.ex. Försäkringskassan kan många gånger utgöra en persons huvudsakliga försörjning. Utbetalningen från Försäkringskassan bör inte fördröjas till följd av onödigt lång handläggning i domstol. Utskottet anser vidare i likhet med regeringen att det finns fördelar med att ha samma överklagandetid i ett socialförsäkringsmål som den tid som redan gäller för merparten av förvaltningsmål och även i allmänna domstolar.

Utskottet vill här peka på att det även för en part är möjligt att i samband med överklagandet ange att han eller hon behöver komplettera överklagandet efter överklagandetidens utgång. Så kallat anstånd kan begäras för att t.ex. ge in ett nytt läkarintyg. I propositionen föreslås att om klaganden är en enskild och beslutet meddelas vid en muntlig förhandling ska överklagandet komma in inom tre veckor från beslutet. Utskottet, som noterar att tiden för överklagande börjar löpa först då domstolens beslut delges parten, anser också att det är mycket viktigt att tydlig information om möjligheten till anstånd lämnas, exempelvis i samband med att beslutet delges den försäkrade. Vidare vill utskottet framhålla att tyngdpunkten i rättskipningen bör ligga i förvaltningsrätt och inte i kammarrätt. Till skillnad från i allmän domstol är det överklagade beslutet i förvaltningsrätt ofta fattat av en myndighet, som t.ex. Försäkringskassan eller Migrationsverket. Förvaltningslagens (1986:223) allmänna bestämmelser om förfarandet anger att myndigheten ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Vidare gäller enligt 110 kap. 13 § socialförsäkringsbalken som huvudregel att den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver. Även enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska allmän förvaltningsdomstol se till att målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. Utskottet noterar att tiden för att överklaga Försäkringskassans beslut inte påverkas av förslaget.

Med det anförda föreslår socialförsäkringsutskottet att justitietsutskottet tillstyrker propositionen i berörda delar och avstyrker motionerna 2012/13: Ju6 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2012/13:Ju7 (V) yrkandena 1 och 2.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att tiden för överklagande av domstolsavgöranden i socialförsäkringsmål och i mål om arbetslöshetsförsäkring kortas från två månader till tre veckor. Som skäl för förslaget anges att överklagandetiderna ska bli mer enhetliga och att handläggningstiderna ska kortas. Justitietsutskottet hyser emellertid farhågor om att en sådan förkortning av överklagandetiden kommer att vara till nackdel för de försäkrade. Just i de här ärendetyperna behövs ofta mer tid för att överklaga domar, eftersom t.ex. socialförsäkringsmål ofta bygger på medicinska bedömningar. Det är inte ovanligt att det är först efter det att förvaltningsrätten meddelat dom i

ärendet som det framkommer vad som behöver kompletteras i det medicinska underlaget och sådana kompletteringar kan ta tid. Det är svårt att få prövningstillstånd till högre instans och det är därför viktigt att det finns tillräckligt med tid för att den försäkrade ska ha möjlighet att komplettera med upplysningar och underlag. Det kan även ta tid att söka juridiskt biträde. Detta perspektiv tar regeringen inte upp i sitt lagförslag. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen, med bifall till motion 2012/13:Ju6 (S) yrkande 1 samt delvis bifall till motion Ju7 (V) yrkande 1, avstyrker regeringens förslag att tiden för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring ska vara tre veckor. Motion 2012/13:Ju7 (V) yrkande 2 får med detta anses vara tillgodosedd.

Utskottet anser att det krävs bättre kunskap om hur enskilda skulle påverkas av en kortare överklagandetid, innan man överväger att korta tiden för överklagande av domstolsavgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring på sätt som föreslagits. Utskottet föreslår därför att riksdagen, med bifall till motion 2012/13:Ju6 (S) yrkande 2, tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av kortare överklagandetid vad gäller socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring.

I propositionen föreslås även att tiden för överklagande av tullmål ska vara tre veckor och att tiden för anslutningsöverklagande i tullmål ska vara en vecka. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i dessa delar.

Ett av målen för den dömande verksamheten är att den ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv. Regeringen har i Sveriges Domstolars regleringsbrev för 2013 uttalat att huvuddelen av målen i förvaltnings- och kammarrätterna inte bör ta längre tid än sex månader att avgöra i respektive instans. Utskottet ser inte skäl för att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en översyn av möjligheterna att införa maximitider för behandling av överklaganden inom förvaltningsrätten och avstyrker därför motionerna 2011/12:Ju275 (M) och 2012/13:Ju257 (M).

Behörighet för nämndemän m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ändra bestämmelserna om krav på svenskt medborgarskap vad gäller de som utses som ekonomiska experter enligt bestämmelserna i rättegångsbalken, nämndemän i förvaltningsdomstol och kammarrätt samt särskilda ledamöter i fastighetstaxeringsmål.

Jämför reservation 1 (MP).

Motionen

I motion Ju7 av Maria Ferm (MP) m.fl. begärs att kravet på svenskt medborgarskap ska tas bort i 4 kap. 10 a § rättegångsbalken vad gäller den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert (yrkande 1), i 20 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, som det får förstås, vad gäller nämndeman i förvaltningsdomstol och i kammarrätt (yrkande 2) samt 22 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) vad gäller den som ska tjänstgöra som särskild ledamot i fastighetstaxeringsmål (yrkande 3). Motionärerna anför att det vad gäller nämnda ställningar ska vara tillräckligt att personen är valbar till kommunalt förtroendeuppdrag enligt kommunallagen.

Bakgrund

I 11 kap. 11 § regeringsformen (RF) anges att ordinarie domare ska vara svenska medborgare och att i övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att utöva rättskipningsuppgifter uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag.

Vid sidan av de ordinarie domarna finns det i de olika domstolarna domare som inte är fast anställda i domstolen utan är förordnade att vara domare på viss tid eller för visst mål. Det gäller bl.a. nämndemän och sakkunniga ledamöter i patent- eller miljömål. De är anställda som domare vid domstolen men är inte anställda med fullmakt (SOU 2008:125 s. 319).

Av 4 kap. 10 a § rättegångsbalken (RB) framgår att regeringen för tre år i sänder har att förordna dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter t.ex. i särskilt krävande mål om allmänt åtal i vilka bedömningen av ekonomiska eller skatterättsliga förhållanden har väsentlig betydelse (1 kap. 8 § RB). Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Av 20 första stycket i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att valbar till nämndeman i kammarrätt och förvaltningsrätt är varje svensk medborgare som är folkbokförd i det län eller den del av länet som hör till kammarrättens eller förvaltningsrättens domkrets och som inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Av 22 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) framgår att regeringen ska förordna särskilda ledamöter som ska delta i mål om fastighetstaxering. En sådan ledamot ska vara svensk medborgare. Han eller hon får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

I 4 kap. 2 § kommunallagen (1991:900) anges att rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater, är medborgare i Island eller Norge, eller, för det fall de är andra utlänningar, har varit

folkbokförda i Sverige tre år i följd före valdagen. 14 kap. 3 § samma lag anges att rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i landstingsfullmäktige har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige i en kommun inom landstinget. Av 4 kap. 5 § framgår att ledamöter och ersättare i fullmäktige väljs bland dem som har rösträtt enligt 2 och 3 §§.

I propositionen En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80) anförde regeringen bl.a. följande om lagregleringen av kravet på svenskt medborgarskap för domare (s. 239 ff.).

Domstolarnas och domarnas självständighet utgör en av hörnstenarna i det svenska statskicket. I centrum för verksamheten står invånarnas rättssäkerhet och rättstrygghet. Den speciella betydelse som domstolarna och domarna har i det demokratiska rättssamhället har inneburit att de getts en särställning i regeringsformen. Som exempel kan nämnas de krav på domstolarnas sammansättning och självständighet som finns i 11 kap. 1 och 2 §§ RF och det anställningsskydd för ordinarie domare som finns i 11 kap. 5 § RF.

Uppgiften att utöva domarmakt, att tolka och tillämpa de rättsregler som ytterst har sin grund i de beslut som har fattats av riksdagen, är till sin karaktär sådan att den bör förbehållas svenska medborgare. Att det, som vissa remissinstanser framhåller, finns utländska domstolar som prövar frågor som är hänförliga till Sveriges internationella samarbete, förändrar enligt regeringens uppfattning inte denna bedömning. Frågan är om det, när det gäller regleringen i regeringsformen, finns anledning att i detta avseende göra någon åtskillnad mellan olika slag av domare.

Frågan om det bör finnas ett krav på att domare ska vara svenska medborgare har diskuterats i flera betänkanden, som exempel kan nämnas Kommittén om medborgarskapskrav betänkande Medborgarskap i svensk lagstiftning (SOU 2000:16) och Grundlagsutredningens betänkande En reformerad grundlag (SOU 2008:125). Även Domarlagsutredningen analyserar i sitt betänkande En reformerad domstolslagstiftning (SOU 2011:42) behovet av lagbestämmelser om krav på svenskt medborgarskap för den som, utan att vara ordinarie domare, utövar rättskipningsuppgifter.

Grundlagsutredningen kom i sitt betänkande En reformerad grundlag (SOU 2008:125) fram till slutsatsen att ett krav på svenskt medborgarskap i vart fall bör gälla för alla som är domare, dvs. alla som utövar domarmakt i domstol. Med denna avgränsning kom man fram till slutsatsen att ett medborgarskapskrav bör gälla i vart fall för assessorer, fiskaler, nämndemän, särskilda ledamöter och jurymän.

Domarlagsutredningen konstaterade i sitt betänkande En reformerad domstolslagstiftning (SOU 2011:42) att de nu gällande bestämmelserna om krav på svenskt medborgarskap för olika kategorier av domare är spridda i lagstiftningen. I sitt betänkande föreslår utredningen att det i en samlad lagregel bör uttryckas ett krav bl.a. på att domare ska vara svensk medborgare. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen En reformerad grundlag uttalat att uppgiften att utöva domarmakt till sin karaktär är sådan att den bör förbehållas svenska medborgare. Utskottet ser inte skäl att komma till en annan bedömning och avstyrker därmed motion 2012/13:Ju8 (MP) yrkandena 1–3. Utskottet noterar även att regeringen tillsatt en särskild utredare som ska genomföra en översyn av nämndemannasystemet (Ju2012:08). Utredaren ska överväga åtgärder för att skapa ett modernt nämndemannasystem (dir. 2012:51). Den särskilda utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 28 juni 2013.

Prövningstillstånd i migrationsmål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att i utlänningslagen införa samma grunder för prövningstillstånd som gäller enligt förvaltningsprocesslagen.

Jämför reservation 2 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:JuU8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att i 16 kap. 12 § utlänningslagen (2005:716, UtlL) införa samma möjligheter till prövningstillstånd som föreslås i 34 a § FPL. Motionärerna menar bl.a. att prövningstillstånd bör kunna ges för ändringsdispens och även för s.k. granskningsfall i Migrationsöverdomstolen.

Bakgrund

I 34 a förvaltningsprocesslagen (1971:291, FPL) anges att för de mål där det är särskilt föreskrivet krävs prövningstillstånd för att kammarrätten ska pröva ett överklagande av ett beslut som förvaltningsrätten meddelat. Prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt (prejudikatdispens), om anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit (ändringsdispens) eller om det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet (extraordinär dispens).

Som framgår ovan föreslår regeringen en ändring i 34 a § FPL som bl.a. innebär att en ytterligare grund för prövningstillstånd i kammarrätten ska införas. Utöver i ändringsfall, prejudikatfall och extraordinära fall föreslås prövningstillstånd få meddelas också i de fall det inte utan att prövningstillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut till vilket förvaltningsrätten har kommit, s.k. granskningsfall. Regeringens förslag

innebär också att grunderna för att meddela prövningstillstånd anpassas till vad som gäller för hovrätten. Regeringen förslår även att det införs en möjlighet för kammarrätten att meddela partiellt prövningstillstånd. I propositionen föreslår regeringen även att en kammarrätt ska kunna begränsa ett prövningstillstånd till att gälla en viss del av en förvaltningsrätts avgörande, om utgången i den delen inte kan påverka det överklagade avgörandet i övrigt.

Av 16 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716, UtL) framgår att prövningstillstånd krävs vid överklagande till Migrationsöverdomstolen. Grunderna för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen är enligt 16 kap. 12 § UtL prejudikatdispens eller extraordinär dispens.

Enligt 36 § första stycket FPL kan Högsta förvaltningsdomstolen meddela prövningstillstånd om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att talan prövas av Högsta förvaltningsdomstolen eller om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning. Högsta förvaltningsdomstolen kan även enligt 36 § tredje stycket FPL begränsa prövningstillståndet till att gälla en viss del av det avgörande som överklagas. Samma grunder för prövningstillstånd gäller också i Högsta domstolen enligt 54 kap. 9 och 10 §§ rättegångsbalken (RB). Högsta domstolen får därutöver begränsa prövningstillståndet till att gälla en sådan fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen, prejudikatfråga (54 kap. 11 § RB).

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet anför bl.a. följande. Genom den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden (NIPU) bildades 2006 (prop. 2004/05:170, bet. 2004/05:SfU17, rskr. 2005/06:1) de migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen. Viktiga delar i reformen var att införa en tvåpartsprocess i domstol där tyngdpunkten i processen skulle ligga i första instans samt att begränsa den totala handläggningstiden i instanskedjan. För att undvika de allvarliga konsekvenser som väntetider i asylprocessen medför bedömde regeringen vid införandet av den nya process- och instansordningen att tillräckliga skäl förelåg för att avvika från den instansordning som normalt gäller i förvaltningsprocessen (förvaltningsrätt, kammarrätt, Högsta förvaltningsdomstolen). Således infördes instanskedjan Migrationsverket, migrationsdomstol, Migrationsöverdomstol, med Migrationsöverdomstolen som högsta instans och med ansvar för praxisbildning. Prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen infördes för att domstolen på ett effektivt sätt skulle kunna bidra till rättsbildningen och tillförsäkra en förutsebar och enhetlig rättspraxis. För att Migrationsöverdomstolen skulle kunna uppfylla dessa krav infördes endast prövningstillståndsgrunderna prejudikatdispens och extraordinär dispens. Migrationsöverdomstolen jämfördes med Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, och Högsta domstolen, där prejudikatdispens och extraordinär dispens är de rådande grunderna för prövningstillstånd.

Socialförsäkringsutskottet anför att det inte anser att instansordningen i utlänningsärenden bör ändras eller att nya grunder för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen bör införas och föreslår att justitieutskottet avstyrker motion 2012/13:Ju8 yrkande 4.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av socialförsäkringsutskottets yttrande avviker antalet domstolsinstanser som kan pröva mål enligt utlänningslagen från vad som normalt gäller i förvaltningsprocessen. Socialförsäkringsutskottet redogör även för skälen till att det endast infördes prövningstillståndsgrunderna prejudikatdispens och extraordinär dispens vid Migrationsöverdomstolens prövning av utlänningsärenden. Socialförsäkringsutskottet anför i sitt yttrande att det inte anser att instansordningen i utlänningsärenden bör ändras eller att nya grunder för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen bör införas. Justitieutskottet ser inte skäl att göra en annan bedömning och avstyrker motion 2012/13:Ju8 (MP) yrkande 4.

Reservationer

1. Behörighet för nämndemän m.fl., punkt 4 (MP)

av Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

För att en person ska kunna utses till domare i svensk domstol är det ett krav att han eller hon är svensk medborgare. Eftersom nämndemän och s.k. experter i domstol jämställs med domare, förutom att de inte anses vara lagfarna, ställs detta krav även på dem. Samtidigt kan exempelvis personer som inte har svenskt medborgarskap, men som varit bosatta i en kommun minst tre år (för person från land utanför EU), bli valbara till uppdrag som ledamot av kommunfullmäktige, kommunstyrelse och även kommunstyrelsens ordförande. De kan däremot inte utses till nämndemän i förvaltningsrätt. Kravet på svenskt medborgarskap gäller även uppdrag som ekonomisk expert eller särskild ledamot. Jag anser att detta är ologiskt och att den som är valbar till kommunala förtroendeuppdrag även ska vara valbar till uppdrag som nämndeman m.m.

2. Prövningstillstånd i migrationsmål, punkt 5 (MP)

av Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen föreslås vissa utökade möjligheter till prövningstillstånd inom förvaltningsprocessens ram. Jag välkomnar detta. Samtidigt noterar jag det motsägelsefulla i att de mer generösa villkoren för prövningstillstånd från förvaltningsdomstol till kammarrätt än för prövningstillstånd

från migrationsdomstolar till Migrationsöverdomstolen, kvarstår. Det är till och med så att skillnaderna utökas genom förslagen i propositionen, eftersom varken de prövningstillståndsgrunder som nu föreslås i 34 a § 1 förvaltningsprocesslagen (FPL) eller de prövningstillståndsgrunder som föreslås i den nya punkten 2, utgör prövningstillståndsgrunder inom ramen för utlänningslagsprocessen.

I 34 a § FPL finns således nu en möjlighet att bevilja prövningstillstånd därför att det finns anledning att ändra underinstansens avgörande. Därtill föreslås i en ny punkt 2 en utökad möjlighet till prövningstillstånd "om det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till". Dessa möjligheter saknas helt i utlänningslagen och det medför att den rättspraxis som utvecklas hos Migrationsöverdomstolen dels tar längre tid att utveckla än hos kammarrätterna i övrigt, dels att parterna inte har tillgång till samma rättsskydd som de utökade möjligheterna till prövningstillstånd ger. Jag anser därför att det ska finnas samma prövningstillståndsgrunder i mål enligt utlänningslagen, som det finns i mål som prövas enligt FPL.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:45 En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m..
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i oljekrislagen (1975:197).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1975:1083) om uppgiftsskyldighet rörande mottagande av olja.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärslagen.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262).
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152).
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret.
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.
19. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigs fara m.m..
20. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden.
21. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281).
22. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i revisorslagen (2001:883).
23. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.
24. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer.
25. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder.
26. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.
27. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).
28. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227).
29. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.
30. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.
31. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus.
32. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).
33. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579).
34. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt.
35. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).
36. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).
37. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:1245) om redovisning, betalning och kontroll av mervärdes-skatt för elektroniska tjänster.

Följdmotionerna

2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att förkorta överklagandetiden från två månader till tre veckor för förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring fram till dess att kunskapen om konsekvenserna är större.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring.

2012/13:Ju7 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till ändring som innebär att överklagandetiden i socialförsäkringsärenden även fortsättningsvis uppgår till två månader.

2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa kravet i 4 kap. 10 a § sista stycket rättegångsbalken att den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare. I stället ska krav ställas om att den som ska tjänstgöra ska vara valbar till kommunalt förtroendeuppdrag enligt kommunallagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa kravet i 20 § första stycket förvaltningsprocesslagen om att en nämndeman i förvaltningsdomstol eller kammarrätt ska vara svensk medborgare. I stället ska krav ställas om att den som ska tjänstgöra ska vara valbar till kommunalt förtroendeuppdrag enligt kommunallagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa kravet i 22 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen om att en särskild ledamot i fastighetstaxeringsmål ska vara svensk medborgare. I stället ska krav ställas om att den som ska tjänstgöra ska vara valbar till kommunalt förtroendeuppdrag enligt kommunallagen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i 16 kap. 12 § utlänningslagen införa samma möjligheter till prövningstillstånd som föreslås i 34 a § förvaltningsprocesslagen.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju275 av Christer Akej (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i ett lämpligt sammanhang se över möjligheterna att införa maxtider för behandling av överklaganden inom förvaltningsrätten.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju257 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över förvaltningsdomstolarnas handläggningstider för överklaganden.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § och 4 kap. 10 a § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**2 §¹

I tingsrätt *skall* det finnas lagman. *Som en del i en administrativ samverkan får en tingsrätt och en förvaltningsrätt på samma ort ha gemensam lagman.*

Om regeringen inte bestämmer något annat *skall* det i tingsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de tingsrätter som regeringen bestämmer *skall* det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagman, chefsrådmän och rådmän skall vara lagfarna.

Tingsrätt får vara delad i avdelningar. Ordförande på avdelning är lagmannen eller en chefsrådmän.

Vid tingsrätt *skall* det finnas kansli, som hålls öppet för allmänheten på bestämda tider.

I en tingsrätt *ska* det finnas en lagman.

Om regeringen inte bestämmer något annat *ska* det i en tingsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de tingsrätter som regeringen bestämmer *ska* det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagmän, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

En tingsrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är lagmannen eller en chefsrådmän.

Vid en tingsrätt *ska* det finnas ett kansli, som hålls öppet för allmänheten på bestämda tider.

4 kap.10 a §²

Regeringen förordnar för *tre år i sänder* dem som *skall* tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a §. *Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstående del av perioden. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål en omständighet som medför att förord-*

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* förordnar för *viss tid* dem som *ska* tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 1 kap. 8 § och 2 kap. 4 a §.

¹ Senaste lydelse 2009:774.

² Senaste lydelse 1988:1260.

nandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Den som *skall* tjänstgöra som ekonomisk expert *skall* vara svensk medborgare och får *ej* vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om det medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

Den som *ska* tjänstgöra som ekonomisk expert *ska* vara svensk medborgare och får *inte* vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken dels att 113 kap. 18 § ska upphöra att gälla, dels att 113 kap. 1, 20 och 32 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

113 kap.

1 §

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- ändring av beslut i 3–6 §§,
  - omprövning av beslut i 7–9 §§,
  - överklagande av Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens beslut i 10–15 §§,
  - överklagande av allmän – överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut i 16 och 16–18 §§, 17 §§,
  - tidsfrister för begäran om omprövning och överklagande i 19 och 20 §§,
  - handlingar till fel myndighet i 20 a §, och
  - avvisningsbeslut i 21 §.
- Slutligen finns särskilda bestämmelser om
- allmän ålderspension i 22–36 §§, och
  - förmåner till efterlevande i 37–40 §§.

20 §

Ett överklagande av Försäkringskassans, Pensionsmyndighetens eller en allmän förvaltningsdomstols beslut ska ha kommit in inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om det är det allmänna ombudet, Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten som överklagar beslutet, ska tiden dock räknas från den dag då beslutet meddelades.

Ett överklagande av Försäkringskassans eller Pensionsmyndighetens beslut ska ha kommit in inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om det är det allmänna ombudet som överklagar beslutet, ska tiden dock räknas från den dag då beslutet meddelades.

32 §¹

Vid överklagande av Pensionsmyndighetens, Skatteverkets och allmän förvaltningsdomstols beslut i ärenden om allmän ålders-

Vid överklagande av Pensionsmyndighetens och Skatteverkets beslut i ärenden om allmän ålderspension tillämpas 10–17, 20, 21

¹ Senaste lydelse 2011:1434.

pension tillämpas 10–18, 20, 21 och 33–36 §§. *Vid överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut i sådana ärenden tillämpas 10–17, 21 och 33–36 §§.*

Bestämmelserna om det allmänna ombudet tillämpas dock inte i fråga om beslut som avser premiepension.

När det gäller överklagande av beslut om pensionsgrundande inkomst ska vad som i de i första och andra styckena angivna bestämmelserna, utom 35 §, föreskrivs om Pensionsmyndigheten och det allmänna ombudet i stället avse Skatteverket och det allmänna ombudet hos Skatteverket enligt 67 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Härigenom föreskrivs att 36 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 §¹

Finansinspektionens beslut enligt 15 c och 15 d §§ får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut som inspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas hos förvaltningsrätten. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223). Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av förvaltningsrättens avgörande.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande eller om förvaltning enligt 35 § fjärde stycket *skall* gälla omedelbart.

Beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande eller om förvaltning enligt 35 § fjärde stycket *ska* gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2009:780.

4 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 68 § patentlagen (1967:837)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar för *tre år* i sänder *minst tjugofem personer* att tjänstgöra som tekniskt sakkunniga ledamöter i tingsrätten och hovrätten. *Under treårsperioden äger regeringen vid behov för återstående del av perioden förordna ytterligare personer för sådan tjänstgöring.*

Rättens ordförande utser bland de *sålunda* förordnade, *med hänsyn till önskvärd* teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, för varje *särskilt* mål dem som *skola* inträda i rätten. *Tekniskt sakkunnig ledamot som avgått är skyldig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål i vars handläggning han förut deltagit.*

Föreslagen lydelse

68 §

Regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer förordnar för *viss tid* dem som ska tjänstgöra som tekniskt sakkunniga ledamöter i tingsrätten och hovrätten.

Om det medan en tekniskt sakkunnig ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

Rättens ordförande utser bland de förordnade för varje mål dem som *ska ingå* i rätten. *Detta ska ske med beaktande av vilken teknisk sakkunskap som behövs och övriga förhållanden i målet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹

dels att 29 § ska upphöra att gälla,

dels att 2, 8, 11, 12, 13 a, 13 b, 15, 17 b och 20 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Högsta förvaltningsdomstolen prövar

1. *överklagande* av kammarrätts beslut enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291),

2. *överklagande* av annat beslut i *förvaltningsärende* som enligt lag eller enligt instruktion för kammarrätterna görs hos domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om resning och återställande av försutten tid i andra fall än som anges i 8 §. I 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) finns vidare bestämmelser om att Högsta förvaltningsdomstolen i vissa fall prövar om beslut om förvar eller uppsikt ska bestå.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar som första domstol om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning.

Föreslagen lydelse

2 §²

Högsta förvaltningsdomstolen prövar

1. *överklaganden* av en kammarrätts beslut enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291),

2. *överklaganden* av andra beslut i *förvaltningsärenden* som enligt lag ska göras till domstolen, och

3. *ansökningar om resning och återställande av försutten tid i andra fall än som anges i 8 §.*

I 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) finns bestämmelser om att Högsta förvaltningsdomstolen i vissa fall prövar om beslut om förvar eller uppsikt ska bestå. I 17 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043) finns bestämmelser om att begäran om förklaring av domstol att ett ärende onödigt uppehålls i vissa fall ska göras hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar som första domstol om ett justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning.

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2010:1398.

8 §³*Kammarrätt prövar*

1. *överklagande* som enligt lag eller annan författning *görs hos domstolen*,

2. mål om ersättning för kostnader enligt skatteförfarandelagen (2011:1244) i den utsträckning som är föreskrivet i den lagen,

3. sådana ansökningar om resning i mål eller ärenden som enligt 11 kap. 13 § regeringsformen ska prövas av förvaltningsdomstol, om målet eller ärendet slutligt avgjorts av en förvaltningsrätt eller förvaltningsmyndighet,

4. ansökningar om återställande av försutten tid för överklagande eller därmed jämförbar åtgärd till förvaltningsrätt, kammarrätt eller förvaltningsmyndighet *och*

5. *mål om sådant onödigt uppehållande av ärende som enligt föreskrift i lag ska prövas av kammarrätt.*

Regeringen meddelar föreskrifter om kammarrätternas domkretsar.

En kammarrätt prövar

1. *överklaganden* som enligt lag eller annan författning *ska göras till domstolen*,

2. mål om ersättning för kostnader enligt skatteförfarandelagen (2011:1244) i den utsträckning som är föreskrivet i den lagen,

3. sådana ansökningar om resning i mål eller ärenden som enligt 11 kap. 13 § regeringsformen ska prövas av förvaltningsdomstol, om målet eller ärendet slutligt avgjorts av en förvaltningsrätt eller förvaltningsmyndighet, *och*

4. ansökningar om återställande av försutten tid för överklagande eller därmed jämförbar åtgärd till *en* förvaltningsrätt, kammarrätt eller förvaltningsmyndighet.

11 §⁴

En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. *Regeringen får bestämma att en avdelning ska vara förlagd till någon annan ort än den där domstolen har sitt säte.* Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.

Bestämmelser om särskild sammansättning av *kammarrätt* vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900) finns i 13 a §.

En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.

Bestämmelser om särskild sammansättning av *kammarrätten* vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål *om laglighetsprövning* enligt 10 kap.

³ Senaste lydelse 2011:1303.

⁴ Senaste lydelse 2010:1884.

kommunallagen (1991:900) finns i 13 a §.

12 §⁵

En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte *sitta* i rätten.

När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten, är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får i *sådant fall* inte *sitta* i rätten. *En kammarrätt är dock domför utan nämndemän*

1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,

2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som avser endast måls beredande, eller

3. vid beslut varigenom domstolen skiljer sig från målet utan att detta prövats i sak.

En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte *ingå* i rätten.

När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten, är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte *ingå* i rätten.

Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

En kammarrätt är domför utan nämndemän

1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,

2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som avser endast målets beredande, och

3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.

Handläggs ett mål som avses i andra stycket gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i

⁵ Senaste lydelse 2010:1884.

fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, och lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Bestämmelser om domförhet vid behandling av *kommunalbesvärsmål* finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren *domare*.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om de inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av en annan *tjänsteman* i kammarrätten som har tillräcklig kunskap och erfarenhet. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om detta.

fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Bestämmelser om domförhet vid behandling av *mål om laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900)* finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två *lagfarna* ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av *ett* överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två *lagfarna* ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren *ledamot*.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av en annan *anställd* i kammarrätten som har tillräcklig kunskap och erfarenhet. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om detta.

13 a §⁶

Kammarrätten skall vid behandling av mål enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900) och 22 kap. kyrkolagen (1992:300) bestå av tre lagfarna ledamöter och två sådana särskilda ledamöter som anges i 13 b §.

En kammarrätt ska vid behandling av mål *om laglighetsprövning* enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900) bestå av tre lagfarna ledamöter och två sådana särskilda ledamöter som anges i 13 b §.

⁶ Senaste lydelse 1998:373.

Om en av de särskilda ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför om tre av de kvarvarande ledamöterna är ense om slutet.

Kammarrätten är dock domför utan de särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § andra stycket 1–3 samt vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

En kammarrätt är domför utan de särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § fjärde stycket samt vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

13 b §⁷

Regeringen bestämmer antalet särskilda ledamöter för varje kammarrätt. De särskilda ledamöterna skall ha god kännedom om kommunal verksamhet. De förordnas av regeringen för tre år.

Om en särskild ledamot avgår under tjänstgöringstiden, utses en ny ledamot för den tid som återstår. Ändras antalet särskilda ledamöter, får en nytillträdande ledamot utses för kortare tid än tre år.

Kammarrätten fördelar tjänstgöringen mellan de särskilda ledamöterna efter samråd med dem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid särskilda ledamöter för varje kammarrätt. De särskilda ledamöterna ska ha god kännedom om kommunal verksamhet.

Om det medan en särskild ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

15 §⁸

I förvaltningsrätt ska det finnas lagman. Som en del i en administrativ samverkan får en förvaltningsrätt och en tingsrätt på samma ort ha gemensam lagman.

Om regeringen inte bestämmer något annat ska det i en förvaltningsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de förvaltningsrätter som regeringen bestämmer ska det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagman, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

I en förvaltningsrätt ska det finnas en lagman.

Lagmän, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

17 b §⁹

Regeringen bestämmer antalet särskilda ledamöter för varje förvaltningsrätt. De särskilda ledamöterna ska ha god kännedom om

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid särskilda ledamöter för varje förvaltningsrätt. De sär-

⁷ Senaste lydelse 1980:274.

⁸ Senaste lydelse 2010:1398.

⁹ Senaste lydelse 2009:773.

kommunal verksamhet. *De förordnas av regeringen för tre år.*

Om en särskild ledamot avgår under tjänstgöringstiden, utses en ny ledamot för den tid som återstår. Ändras antalet särskilda ledamöter, får en nytillträdande ledamot utses för kortare tid än tre år.

Förvaltningsrätten fördelar tjänstgöringen mellan de särskilda ledamöterna efter samråd med dem.

skilda ledamöterna ska ha god kännedom om kommunal verksamhet.

Om det medan en särskild ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

20 §¹⁰

Valbar till nämndeman i kammarrätt och förvaltningsrätt är varje svensk medborgare som är folkbokförd i det län eller den del av länet som hör till kammarrättens eller förvaltningsrättens domkrets och som inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Anställd vid domstol, Skatteverket, länsstyrelse eller under länsstyrelse lydande myndighet eller Försäkringskassan får inte vara nämndeman. Detsamma gäller lagfaren domare, åklagare, polisman och advokat eller annan som har till yrke att föra andras talan inför rätta samt ledamot av skattemämnd.

Nämndeman i förvaltningsrätt får inte samtidigt vara nämndeman i kammarrätt.

Till nämndeman bör endast den utses som med hänsyn till omdömesförmåga, självständighet, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget.

Den som har fyllt sextio år eller uppger något giltigt hinder är inte skyldig att ta emot uppdrag som nämndeman. Den som har avgått som nämndeman är inte skyldig att ta emot nytt uppdrag förrän efter fyra år.

Domstolen prövar självmant den valdes behörighet.

Valbar till nämndeman i kammarrätt eller förvaltningsrätt är varje svensk medborgare som är folkbokförd i det län eller den del av länet som hör till kammarrättens eller förvaltningsrättens domkrets och som inte är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Den som är anställd vid en domstol, Skatteverket, en länsstyrelse, Försäkringskassan, Migrationsverket eller Transportstyrelsen får inte vara nämndeman. Detsamma gäller en lagfaren domare, åklagare, polisman och advokat eller någon annan som har till yrke att föra andras talan inför domstol samt en ledamot av en skattemämnd.

En nämndeman i en förvaltningsrätt får inte samtidigt vara nämndeman i en kammarrätt.

¹⁰ Senaste lydelse 2009:773.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter i 8 § första stycket 5 gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

6 Förslag till lag om ändring förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs i fråga om förvaltningsprocesslagen (1971:291) dels att 3, 5–7, 8, 10, 11, 17, 28, 31, 33, 34 a–36, 44, 48 och 49 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 6 b, 36 a och 36 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

En ansökan, ett överklagande, en anmälan, en underställning och varje annan åtgärd som inleder ett *förfarande hos allmän förvaltningsdomstol*, ska vara skriftlig.

En ansökan eller ett överklagande från en enskild ska *vara egenhändigt undertecknad av honom eller henne eller hans eller hennes ombud. Den ska innehålla* uppgift om hans eller hennes

1. personnummer eller organisationsnummer,
2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där han eller hon kan anträffas för delgivning genom stämningsman,
3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen samt mobiltelefonnummer, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det,
4. e-postadress, och
5. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med honom eller henne.

Förs den enskildes talan av ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om *denne*. Har den enskilde ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

En ansökan eller ett överklagande från en enskild ska dessutom innehålla uppgifter om enskild motpart, om *sådan finns*, i de hänseenden som anges i andra och tredje styckena. Uppgift om

En ansökan, ett överklagande, en anmälan, en underställning och varje annan åtgärd som inleder ett *mål* ska vara skriftlig.

En ansökan eller ett överklagande från en enskild ska *innehålla* uppgift om hans eller hennes

Om den enskildes talan *förs* av en ställföreträdare, ska motsvarande uppgifter lämnas även om *ställföreträdaren*. Har den enskilde ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

En ansökan eller ett överklagande från en enskild ska dessutom innehålla uppgifter om enskild motpart, om *det finns en sådan*, i de hänseenden som anges i andra och tredje styckena. Upp-

¹ Senaste lydelse 2010:1940.

motpartens eller *dennes* ställföreträdarens arbetsplats, telefonnummer, e-postadress och ombud behöver lämnas endast om uppgiften utan särskild utredning är tillgänglig för den enskilde. Saknar motparten känd adress, ska uppgift lämnas om den utredning som gjorts för att fastställa detta.

gift om motpartens eller *hans eller hennes* ställföreträdarens arbetsplats, telefonnummer, e-postadress och ombud behöver lämnas endast om uppgiften utan särskild utredning är tillgänglig för den enskilde. Saknar motparten känd adress, ska uppgift lämnas om den utredning som gjorts för att fastställa detta.

Uppgifter som avses i andra–fjärde styckena ska gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till rätten. Ändras något av dessa förhållanden eller är en uppgift ofullständig eller felaktig, ska det utan dröjsmål anmälas till rätten.

5 §²

Är ansöknings- eller besvärshandling så ofullständig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak, skall rätten förelägga sökanden eller klaganden att inom viss tid avhjälpa bristen vid påföljd att hans talan annars inte tas upp till prövning. Detsamma gäller om handlingen inte uppfyller föreskrifterna i 3 §, såvida inte bristen är av ringa betydelse för frågan om delgivning.

Om en ansökan eller ett överklagande innehåller en sådan brist att handlingen inte kan läggas till grund för prövning i sak, ska rätten förelägga sökanden eller klaganden att inom viss tid avhjälpa bristen vid påföljd att hans eller hennes talan annars avvisas. Detsamma gäller om ansökan eller överklagandet inte uppfyller föreskrifterna i 3 §, om bristen inte är av ringa betydelse för frågan om delgivning.

6 §

Mål upptages ej till prövning, om ansökan, besvär eller annan åtgärd, varigenom mål anhängiggöres, ej skett inom föreskriven tid.

Ett mål tas inte upp till prövning, om en ansökan, ett överklagande eller en annan åtgärd som inleder ett mål inte har skett inom föreskriven tid.

6 a §³

Ett överklagande tillställs den myndighet som har meddelat det beslut som överklagas. Överklagandet skall ha kommit in inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet eller, om klaganden är en part som företräder det allmänna, inom tre veckor från den dag förvaltningsrättens eller

Ett överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat det beslut som överklagas. Om ett överklagande kommer in till den domstol som ska pröva överklagandet i stället för till den myndighet som har meddelat beslutet, ska domstolen sända överklagandet till myndigheten och samtidigt

² Senaste lydelse 1985:271.

³ Senaste lydelse 2009:783.

kammarrättens beslut meddelades.

Den myndighet som har meddelat beslutet prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, skall myndigheten avvisa det, om inte annat följer av tredje stycket.

Överklagandet skall inte avvisas, om förseningen beror på att myndigheten har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet skall inte heller avvisas, om det inom överklagandetiden har kommit in till den domstol som skall pröva överklagandet. I ett sådant fall skall domstolen vidarebefordra överklagandet till den myndighet som har meddelat beslutet och samtidigt lämna uppgift om vilken dag överklagandet kom in till den högre instansen.

Om överklagandet inte avvisas enligt denna paragraf, skall den myndighet som har meddelat beslutet överlämna det och övriga handlingar i ärendet till den domstol som skall pröva överklagandet. Detta gäller dock inte när överklagandet förfaller enligt 28 § förvaltningslagen (1986:223).

lämna uppgift om vilken dag överklagandet kom in till domstolen.

Överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Om klaganden är en enskild och ett beslut av en förvaltningsrätt eller kammarrätt har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag förvaltningsrättens eller kammarrättens beslut meddelades.

6 b §

Den myndighet som har meddelat det beslut som överklagas prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om överklagandet har kommit in för sent, ska det avvisas.

Överklagandet ska dock inte avvisas om förseningen beror på att myndigheten har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet ska inte heller avvisas om det inom överklagandetiden har kommit in till den domstol som ska pröva överklagandet.

Om överklagandet inte avvisas enligt denna paragraf, ska den

myndighet som har meddelat beslutet överlämna det och övriga handlingar i ärendet till den domstol som ska pröva överklagandet. Detta gäller dock inte om överklagandet har förfallit enligt 28 § förvaltningslagen (1986:223).

7 §⁴

Finner en förvaltningsrätt eller kammarrätt i samband med att ett mål inleds att den saknar behörighet att handlägga målet men att en annan motsvarande domstol skulle vara behörig, skall handlingarna i målet lämnas över till den domstolen, om den som inlett målet inte har något att invända mot detta och det inte heller finns något annat skäl mot att handlingarna överlämnas. Handlingarna skall anses ha kommit in till den senare domstolen samma dag som de kom in till den domstol som först tog emot handlingarna.

Om en förvaltningsrätt eller kammarrätt i samband med att ett mål inleds finner att den saknar behörighet att handlägga målet men att en annan motsvarande domstol skulle vara behörig, ska handlingarna i målet lämnas över till den domstolen, om det inte finns något skäl mot det. Handlingarna ska anses ha kommit in till den senare domstolen samma dag som de kom in till den domstol som först tog emot handlingarna. Den domstol som handlingarna har lämnats över till ska underrätta parterna om överlämnandet.

8 §

Rätten skall tillse att mål blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

Vid behov anvisar rätten hur utredningen bör kompletteras. Överflödigt utredning får avvisas.

Rätten ska se till att målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver.

Genom frågor och påpekanden ska rätten verka för att parterna avhjälpes otydligheter och ofullständigheter i sina framställningar.

Rätten ska se till att inget onödigt förs in i målet. Överflödigt utredning får avvisas.

10 §⁵

Ansöknings- eller besvärshandling eller annan handling, varigenom mål anhängiggörs, och det som hör till den skall tillställas motpart eller annan mot vilken åtgärd ifrågasätts. Mottagaren

En ansökan, ett överklagande eller en annan handling som inleder ett mål och det som hör till handlingen ska skickas till motparten. Han eller hon ska föreläggas att svara inom viss tid vid

⁴ Senaste lydelse 2009:783.

⁵ Senaste lydelse 1995:1692.

skall föreläggas att svara inom viss tid vid påföljd att målet ändå kan komma att avgöras.

komma att avgöras.

Underrättelse enligt första stycket behövs inte,

1. om det inte finns anledning anta att talan kommer att bifallas helt eller delvis,

2. om underrättelse annars är uppenbart onödig,

3. om motparten är en förvaltningsmyndighet och en underrättelse är onödig eller

4. om det kan befaras att underrättelse skulle avsevärt försvåra genomförandet av beslut i målet.

11 §

Den som förelagts att svara *skall* göra det skriftligen, om *ej* rätten förordnar att svaret får lämnas vid muntlig förhandling.

Den som svarar *skall* ange *huruvida* han medger eller bestrider yrkandena i målet eller, om målet *anhängiggjorts* genom anmälan eller underställning, *huruvida* han godtager eller motsätter sig åtgärd som ifrågasättes. Om han bestrider yrkande eller *motsätter sig ifrågasatt åtgärd*, bör han ange skälen *härför* och de bevis som *han vill åberopa*.

Svar *skall* innehålla uppgift om vilket mål det *hänför sig till*.

Den *part* som *har* förelagts att svara *ska* göra det skriftligen, om *inte* rätten *beslutar* att svaret får lämnas *muntligen*.

Parten *ska i svaret* ange om han *eller hon* medger eller bestrider yrkandena i målet eller, om målet *har inletts* genom en anmälan eller en underställning, *den åtgärd som målet gäller*. Om *parten* bestrider yrkandena eller åtgärden, *ska* han *eller hon* ange skälen för *bestridandet* och de bevis som *åberopas*.

Svaret *ska* innehålla uppgift om vilket mål det *avser*.

17 §

Vid muntlig förhandling *föres* protokoll. Protokollet *skall* innehålla redogörelse för *förhandlingens gång* och för den utredning som *förebringas* vid *förhandlingen*. I protokollet *skall* antecknas *vad som förekommer vid förhandlingen i fråga om* yrkanden, medgivanden, bestridanden, *invändningar* och *vitsordanden*.

Vid en muntlig förhandling *ska* följande antecknas:

1. yrkanden,
2. medgivanden,
3. bestridanden,
4. invändningar,
5. vitsordanden,
6. i korthet de omständigheter som *parterna åberopar* och *bemötandena av dessa omständigheter*, samt

7. den utredning som *läggs fram* vid *förhandlingen*.

28 §

Domstol, som *har* att pröva *besvär*, kan *förordna* att det överklagade beslutet, om det *eljest* skulle *lända till* *efterrättelse*

Den *domstol* som *ska* pröva ett överklagande får *besluta* att det överklagade beslutet, om det *annars* skulle *gälla* omedelbart,

omedelbart, tills vidare *icke skall* gälla och även i övrigt *förordna* rörande saken.

tills vidare *inte ska* gälla och även i övrigt *besluta* rörande saken.

31 §⁶

Beslut, varigenom rätten avgör målet, skall tillställas part genom handling som fullständigt återger beslutet och skiljaktig mening, där sådan förekommit. Beslut som kan överklagas skall dessutom innehålla upplysning om vad den skall iakttaga som vill anföra besvär över beslutet.

Krävs särskilt tillstånd för prövning i högre rätt, skall beslutet innehålla uppgift om det och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Ett beslut genom vilket rätten avgör målet ska skickas till parterna. Om det finns en skiljaktig mening ska den bifogas.

Ett beslut som får överklagas ska innehålla upplysning om hur det ska ske. Om det krävs prövningstillstånd i högre rätt, ska beslutet innehålla upplysning om det och om de grunder som ett sådant tillstånd meddelas på.

33 §⁷

Förvaltningsrätts beslut överklagas hos kammarrätt. Kammarrettens beslut överklagas hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Beslutet får överklagas av den som det angår, om det gått honom emot.

Kammarrättens beslut att meddela prövningstillstånd får inte överklagas.

Om ett överklagande har avvisats såsom för sent inkommet och en domstol efter överklagande har prövat detta beslut eller vägrat prövningstillstånd i fråga om ett sådant överklagande, får domstolens beslut inte överklagas.

Förvaltningsrättens beslut överklagas till kammarrätten. Kammarrettens beslut överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

Ett beslut får överklagas av den som det angår, om det gått honom eller henne emot.

Om ett överklagande eller en begäran om omprövning har avvisats på grund av att överklagandet eller begäran har kommit in för sent och rätten efter överklagande har prövat avvisningsbeslutet eller vägrat prövningstillstånd i fråga om ett sådant överklagande, får rättsens beslut inte överklagas.

34 a §⁸

För de mål det är särskilt föreskrivet krävs prövningstill-

För de mål där det är särskilt föreskrivet krävs prövningstill-

⁶ Senaste lydelse 1994:436.

⁷ Senaste lydelse 2010:1400.

⁸ Senaste lydelse 2009:783.

stånd för att kammarrätten *skall* pröva ett överklagande av ett beslut som förvaltningsrätten meddelat i målet. Detsamma gäller *förvaltningsrätts* beslut i en fråga som har ett direkt samband med ett sådant mål. Sådant tillstånd *behövs* dock inte när talan förs av Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern.

Prövningstillstånd meddelas om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt,

2. anledning *förekommer till ändring* i det slut *vartill* förvaltningsrätten kommit eller

3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Meddelas inte prövningstillstånd, står förvaltningsrättens beslut fast. En upplysning om detta *skall* tas in i kammarrättens beslut.

stånd för att kammarrätten *ska* pröva ett överklagande av ett beslut som förvaltningsrätten *har* meddelat i målet. Detsamma gäller *förvaltningsrättens* beslut i en fråga som har ett direkt samband med ett sådant mål. *Något sådant* tillstånd *krävs* dock inte när talan förs av Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern.

Prövningstillstånd *ska* meddelas om

1. *det finns* anledning att *be- tvivla riktigheten* av det slut som förvaltningsrätten *har* kommit till,

2. *det inte utan att sådant till- stånd meddelas går att bedöma riktigheten* av det slut som förvaltningsrätten *har* kommit till,

3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller

4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss del av ett be- slut, om utgången i den delen inte kan påverka andra delar av det överklagade beslutet.

Om prövningstillstånd inte meddelas, står förvaltningsrättens beslut fast. En upplysning om detta ska tas in i kammarrättens beslut.

35 §⁹

Ett överklagande av kammar- rättens beslut i ett mål som har *väckts hos* kammarrätten genom överklagande, underställning eller ansökan prövas av Högsta förvalt- ningsdomstolen endast om *Högsta förvaltningsdomstolen* har *medde- lat* prövningstillstånd.

Meddelas inte prövningstill- stånd, står kammarrättens beslut fast. En upplysning om detta ska tas in i Högsta förvaltningsdom-

Ett överklagande av kammar- rättens beslut i ett mål som har *inletts i* kammarrätten genom överklagande, underställning eller ansökan prövas av Högsta förvalt- ningsdomstolen endast om pröv- ningstillstånd har *meddelats*.

Om prövningstillstånd inte meddelas, står kammarrättens be- slut fast. En upplysning om detta ska tas in i Högsta förvaltnings-

⁹ Senaste lydelse 2010:1400.

stolens beslut.

Vad som sägs i första stycket gäller inte

1. talan som Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården, detaljhandeln med läkemedel eller djurens hälso- och sjukvård,

2. talan som Justitiekanslern för i mål enligt kreditupplysningslagen (1973:1173), inkassolagen (1974:182) eller lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.

domstolens beslut.

Första stycket gäller inte

36 §¹⁰

Prövningstillstånd meddelas,

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *talan* prövas av Högsta förvaltningsdomstolen eller

2. om det *föreligger* synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning *föreligger* eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, *som samtidigt föreligger till bedömande*, får prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

Prövningstillstånd får begränsas att gälla viss del av det beslut som den fullföljda talan avser.

Prövningstillstånd meddelas,

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att *överklagandet* prövas av Högsta förvaltningsdomstolen eller

2. om det *finns* synnerliga skäl till en sådan prövning, såsom att *det finns* grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, får prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

36 a §

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet.

I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som har begränsats enligt första stycket får Högsta förvaltningsdomstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt helt eller delvis vilande.

I den utsträckning som pröv-

¹⁰ Senaste lydelse 2010:1400.

ningstillstånd inte meddelas och frågan om prövningstillstånd inte heller förklaras vilande, ska det överklagade beslutet stå fast. En upplysning om detta ska tas in i Högsta förvaltningsdomstolens beslut.

36 b §

Om Högsta förvaltningsdomstolen med tillämpning av 36 a § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på kammarrättens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts eller myndighets avgörande, besluta om återförvisning av målet för fortsatt behandling.

44 §¹¹

Handling anses ha kommit in till rätten den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till rätten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Underrättas rätten särskilt om att telegram till rätten anlänt till telegrafanstalt, anses telegrammet ha kommit in redan när underrättelsen nått behörig tjänsteman.

Kan det antagas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i rättens kansli eller avskilts för rätten på postanstalt, anses den ha kommit in den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Telegram eller annat meddelande som icke är underskrivet skall bekräftas av avsändaren genom egenhändigt undertecknad handling, om rätten begär det.

En handling anses ha kommit in till domstolen den dag handlingen eller en avi om betald postförsändelse som innehåller handlingen anlänt till domstolen eller nått en behörig tjänsteman. Om domstolen underrättas särskilt om att ett meddelande till domstolen anlänt till ett telebefordringsföretag, anses meddelandet ha kommit in redan när underrättelsen nått en behörig tjänsteman.

Om det kan antas att handlingen eller en avi om denna en viss dag har lämnats hos domstolens kansli eller avskilts för domstolen på ett postkontor, anses den ha kommit in den dagen om den nått en behörig tjänsteman närmast följande arbetsdag.

En handling ska bekräftas av avsändaren om rätten anser att det behövs.

¹¹ Senaste lydelse 1973:246.

48 §¹²

Den som för talan i mål får anlitad ombud eller biträde.

Visar ombud eller biträde oskicklighet eller oförstånd eller är *han eljest* olämplig, får rätten avvisa honom som ombud eller biträde i målet. Rätten får också förklara honom obehörig att *brukas* som ombud eller biträde vid rätten antingen för viss tid eller tills vidare.

Om den som avvisas eller förklaras obehörig enligt andra stycket är advokat, *skall anmälan om åtgärden göras hos* advokatsamfundets styrelse.

Den som för talan i mål får *som* ombud eller biträde anlita *någon som är lämplig för uppdraget*.

Om den som är ombud eller biträde *visar* oskicklighet eller oförstånd eller *annars* är olämplig får rätten avvisa honom *eller henne* som ombud eller biträde i målet. Rätten får också förklara honom *eller henne* obehörig att *vara* ombud eller biträde vid rätten antingen för viss tid eller tills vidare.

Om den som avvisas eller förklaras obehörig enligt andra stycket är advokat, *ska* åtgärden *anmälas till* advokatsamfundets styrelse.

49 §

Ombud skall styrka sin behörighet genom fullmakt. Fullmakt skall innehålla ombudets namn. Får ombudet sätta annan i sitt ställe, skall detta anges.

Styrker ombud ej sin behörighet, skall rätten förelägga ombudet eller huvudmannen att avhjälpa bristen. Är i sådant fall ansöknings- eller besvärshandling undertecknad av ombud, skall i föreläggandet anges att talan upptages till prövning endast om detta iakttages. Har annan åtgärd företagits av ombud som ej styrkt sin behörighet, skall i föreläggandet anges att åtgärden beaktas endast om föreläggandet iakttages.

Ett ombud ska ha fullmakt.

Om rätten anser att ombudets behörighet behöver styrkas, ska ombudet eller huvudmannen föreläggas att visa upp en skriftlig fullmakt. En sådan fullmakt ska innehålla ombudets namn. Om ombudet får sätta någon annan i sitt ställe, ska detta framgå av fullmakten.

Om ansökan eller överklagandet har getts in av ombudet, ska det i föreläggandet anges att talan tas upp till prövning endast om detta följs. Har ombudet vidtagit någon annan åtgärd, ska det i föreläggandet anges att åtgärden beaktas endast om detta följs.

¹² Senaste lydelse 1987:748.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.
3. De nya bestämmelserna i 34 a § tredje stycket samt 36 a och 36 b §§ gäller inte i fråga om beslut som en förvaltningsrätt respektive kammarrätt har meddelat före ikraftträdandet.

7 Förslag till lag om ändring i oljekrislagen (1975:197)

Häri genom föreskrivs att 23 § oljekrislagen (1975:197)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Mot beslut av myndighet enligt 3–5 och 14–16 §§ föres talan hos regeringen genom besvär. Beslut skall dock lända till efterrättelse utan hinder av anförda besvär, om ej annat föreskrives.

Talan mot beslut av myndighet om ersättning enligt 17 § föres hos kammarrätt genom besvär.

Föreslagen lydelse

23 §

Beslut enligt 3–5 och 14–16 §§ får överklagas till regeringen. Sådana beslut gäller omedelbart om inte annat anges.

Beslut om ersättning enligt 17 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1978:269.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1083) om uppgiftsskyldighet rörande mottagande av olja

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1975:1083) om uppgiftsskyldighet rörande mottagande av olja ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan mot beslut av sjöfartsverket enligt denna lag föres hos kammarrätten genom besvär.

Föreslagen lydelse

7 §¹

Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1982:277.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

I fråga om överklagande av ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), *varumärkeslagen (2010:1877)*, namnlagen (1982:670), lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden samt i växtförädlarrättslagen (1997:306).

I fråga om överklagande av ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), namnlagen (1982:670), lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden, växtförädlarrättslagen (1997:306) *samt i varumärkeslagen (2010:1877)*.

Ett beslut av Patentbesvärsrätten, som inte är slutligt, får överklagas endast i samband med överklagande av beslut i själva målet. Ett beslut får dock överklagas särskilt när rätten har

Ett särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Beslutet överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. *Vid överklagandet* tillämpas 6 a, 6 b och 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla *upplysning* om att det krävs *prövningstillstånd* i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder som ett sådant tillstånd meddelas på.

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ombud eller biträde,

3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,

4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,

5. utlåtit sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller rättshjälp.

Sådant särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Beslutet överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. *Därvid* tillämpas *bestämmelserna i 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och i 35–37 §§ samma lag om överklagande av kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla *uppgift* om att det krävs *särskilt tillstånd för prövning* i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder *på vilka* ett sådant tillstånd meddelas.

Ett särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Beslutet överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. *Vid överklagandet* tillämpas 6 a, 6 b och 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut ska innehålla *upplysning* om att det krävs *prövningstillstånd* i Högsta förvaltningsdomstolen och om de grunder som ett sådant tillstånd meddelas på.

¹ Senaste lydelse 2010:1878.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

10 Förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262)

Härigenom föreskrivs att 50 § förfogandelagen (1978:262) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Mot beslut om föreläggande av vite enligt denna lag får talan ej föras annat än i samband med talan mot beslut om utdömande av vitet.

Talan mot beslut om åtgärd enligt 47 § andra stycket eller mot länsstyrelsens beslut om handräckning enligt 48 § tredje stycket föres hos kammarrätt genom besvär. Sådant beslut går i verkställighet utan hinder av anförda besvär, om ej annat föreskrives i beslutet.

Föreslagen lydelse

50 §

Beslut om föreläggande som har förenats med vite enligt denna lag får överklagas endast i samband med överklagande av beslut om utdömande av vitet.

Beslut om åtgärd enligt 47 § andra stycket eller en länsstyrelsens beslut om handräckning enligt 48 § tredje stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett sådant beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

11 Förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

Härigenom föreskrivs att 21 kap. 10 § samt 22 kap. 2 och 5 §§ fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap.

10 §¹

Nämndemän som avses i 8 § utses för tiden från och med den 1 juli det år, då allmän fastighetstaxering äger rum av hyreshus-, industri-, elproduktions- och specialenheter, till och med den 30 juni det år då sådan taxering sker nästa gång. En nämndeman har dock rätt att avgå efter tre år.

Värderingsteknisk ledamot i förvaltningsrätt förordnas av regeringen för tid som sägs i första stycket. Avgår sådan person under den tid, för vilken han har blivit utsedd, får regeringen förordna annan person för den tid som återstår.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar värderingstekniska ledamöter för varje förvaltningsrätt för den tid som anges i första stycket. Avgår en sådan ledamot under den tid som han eller hon har blivit utsedd för, får en annan ledamot förordnas för den tid som återstår.

Om det medan en värderingsteknisk ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

22 kap.

2 §²

Överklagande får inte ske av förvaltningsrätts beslut som avser

1. Skatteverkets beslut att avvisa en begäran om omprövning såsom för sent inkommen,

2. frågor som avses i 20 kap. 6 § eller

3. beslut om besiktning enligt 18 kap. 30 §.

Överklagande får inte ske av en förvaltningsrätts beslut som avser

1. frågor som avses i 20 kap. 6 §, eller

2. beslut om besiktning enligt 18 kap. 30 §.

¹ Senaste lydelse 2009:793.

² Senaste lydelse 2009:793.

5 §³

Regeringen förordnar för *högst fem år i sänder* för varje kammarrätt minst nio, högst tjugo i *praktiska värv förfarna* personer med god kännedom om fastighetsförhållanden i allmänhet att *efter kallelse inträda såsom* ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål om allmän eller förenklad fastighetstaxering. Av dessa personer ska i fråga om varje kammarrätt minst tre *äga* kunskap *beträffande* värdering av produktiv skogsmark och växande skog, minst två *beträffande* värdering av *vattenfallsfastighet*, minst två *beträffande* värdering av *lantbruksenhet* i övrigt och minst två *beträffande* värdering av *annan taxeringsenhet än lantbruksenhet* i övrigt. Avgår sådan person under den tid, för vilken han har blivit utsedd, förordnar regeringen *annan person i hans ställe*.

Ledamot som avses i första stycket ska vara svensk medborgare. Han får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* förordnar för *viss tid* för varje kammarrätt minst nio och högst tjugo i *praktiskt arbete erfarna* personer med god kännedom om fastighetsförhållanden i allmänhet att *tjänstgöra* i kammarrätten *som särskilda* ledamöter vid handläggning av mål om allmän eller förenklad fastighetstaxering. Av dessa personer ska i fråga om varje kammarrätt

1. minst tre *ha* kunskap om värdering av produktiv skogsmark och växande skog,

2. minst två *ha* kunskap om värdering av *vattenfallsfastigheter*,

3. minst två *ha* kunskap om värdering av *lantbruksenheter* i övrigt, och

4. minst två *ha* kunskap om värdering av *andra taxeringsenheter än lantbruksenheter* i övrigt.

Om det medan en särskild ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som särskild ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2009:1407.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion

Härigenom föreskrivs att 21 § lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 67 kap. 26 § 1, 28–32 och 34–36 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas *på* mål enligt denna lag. *Vad* som sägs där om Skatteverket ska då i tillämpliga fall gälla det allmänna ombudet.

Föreslagen lydelse

21 §¹

Bestämmelserna i 67 kap. 29–32 och 34–36 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas *i* mål enligt denna lag. *Det* som sägs där om Skatteverket ska då i tillämpliga fall gälla det allmänna ombudet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2011:1338.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Härigenom föreskrivs att 28 § lagen (1991:1047) om sjuklön ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §¹

De föreskrifter om omprövning och ändring av Försäkringskassans beslut som finns i 113 kap. 3–9 §§ socialförsäkringsbalken ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om

– beslut enligt 10 eller 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket, samt

– beslut att inte avge yttrande enligt 27 § andra stycket.

Vidare ska föreskrifterna i 113 kap. 10–20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av Försäkringskassans *eller domstols* beslut tillämpas på motsvarande sätt i fråga om beslut enligt 10 § första stycket 2, 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket.

Vidare ska föreskrifterna i 113 kap. 10–17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av Försäkringskassans beslut tillämpas på motsvarande sätt i fråga om beslut enligt 10 § första stycket 2, 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket. *Detsamma gäller föreskrifterna i 113 kap. 10–17 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av domstols beslut.*

I övrigt får Försäkringskassans beslut enligt denna lag inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2010:422.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

I fråga om familjebidrag och dagpenning tillämpas bestämmelserna om ändring och omprövning samt om överklagande i 113 kap. 2–20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken.

I fråga om familjebidrag och dagpenning tillämpas bestämmelserna om ändring och omprövning samt om överklagande i 113 kap. 2–17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken.

Beträffande familjebidrag tillämpas dessutom följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken:

- 107 kap. 12 § om preskription,
- 108 kap. 2, 11 och 22 §§ om återbetalningsskyldighet,
- 108 kap. 15, 16, 19 och 21 §§ om ränta,
- 110 kap. 13 § och 31 § första stycket samt 115 kap. 4 § om skyldighet att lämna uppgifter,
- 110 kap. 14 § 1 och 2 om utredningsåtgärder,
- 110 kap. 52 § första stycket 2 och andra stycket samt 53 § om indragning eller nedsättning av ersättning,
- 112 kap. 2 och 3 §§ samt 108 kap. 10 § om interimistiska beslut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2010:1251.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §¹

Beslut inom Riksbanken av annan än direktionen får överklagas till direktionen.

Beslut av direktionen *i frågor* om att förelägga vite eller *bestämma* särskild avgift får överklagas till *kammarrätten*.

Riksbanken får bestämma att ett beslut *skall* gälla omedelbart.

Beslut av direktionen om att förelägga *någon vid* vite eller *att ta ut* särskild avgift får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Riksbanken får bestämma att ett beslut *ska* gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1998:1406.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 49, 54 och 60 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till ersättning enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars domkrets *det första beslutet i saken har fattats.*

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till den instans som har meddelat beslutet. Skrivelsen skall ha kommit in till den instansen inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet eller, om överklagandet anförts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen eller en arbetslöshetskassa, inom två månader från beslutets dag.

Vid överklagande till kammarrätt krävs det prövningstillstånd.

Bestämmelsen i 33 § fjärde stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) gäller inte avvisningsbeslut som har meddelats av en

Föreslagen lydelse

49 §¹

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till ersättning enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars domkrets *klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om han eller hon inte var folkbokförd i Sverige är behörig förvaltningsrätt den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.*

54 §²

Ett överklagande ska ges in till den arbetslöshetskassa eller förvaltningsmyndighet som har meddelat beslutet. Överklagandet ska ha kommit in inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet eller, om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen är klagande, inom två månader från dagen för beslutet.

60 §³

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Senaste lydelse 2012:413.

² Senaste lydelse 2002:545.

³ Senaste lydelse 1998:391.

arbetslöshetskassa.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs att 95, 102, 103 och 110 §§ lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

95 §¹

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden enligt denna lag om rätt till medlemskap, medlemsavgifter och särskild uttaxering får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars domkrets *det första beslutet i saken har fattats*.

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden enligt denna lag om rätt till medlemskap, medlemsavgifter och särskild uttaxering får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars domkrets *klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om han eller hon inte var folkbokförd i Sverige är behörig förvaltningsrätt den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats*.

Arbetslöshetskassans beslut enligt denna lag i andra fall än som avses i första stycket får inte överklagas.

102 §

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till den instans som har meddelat beslutet. Skrivelsen skall, om inte annat anges i 103 och 104 §§, ha kommit in till den instansen inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet.

Ett överklagande ska ges in till den arbetslöshetskassa eller förvaltningsmyndighet som har meddelat beslutet. Överklagandet ska, om inte annat anges i 103 och 104 §§, ha kommit in inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet.

103 §²

Om *överklagandet görs av* Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen *eller av en arbetslöshetskassa skall skrivelsen med överklagandet ha kommit in till den instans som meddelat beslutet inom två månader från beslutets dag.*

Om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen *är klagande ska* överklagandet ha kommit in till den *arbetslöshetskassa* som meddelat beslutet inom två månader från *dagen för beslutet*.

¹ Senaste lydelse 2012:414.

² Senaste lydelse 2002:543.

110 §³

*Vid överklagande till kammar-
rätt krävs det prövningstillstånd.*

*Prövningstillstånd krävs vid
överklagande till kammarrätten.*

*Bestämmelsen i 33 § fjärde
stycket förvaltningsprocesslagen
(1971:291) gäller inte avvisnings-
beslut som har meddelats av en
arbetslöshetskassa.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 1998:392.

18 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 4 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap. 4 §¹

Finansinspektionens beslut att överlämna ett ärende till regeringen för prövning får inte överklagas.

Finansinspektionens beslut enligt 4 kap. 5 och 6 §§ samt 6 kap. 2 och 13 §§ får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut som Finansinspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas hos förvaltningsrätten. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223). Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av förvaltningsrättens avgörande.

Beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut att överlämna ett ärende till regeringen för prövning och beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2009:828.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.

Häriigenom föreskrivs att 5 kap. 1 § lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

Finansinspektionens beslut enligt 2 kap. 1 § får överklagas till *kammarrätten*.

Finansinspektionens beslut enligt 2 kap. 1 § får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Krigsförsäkringsnämndens beslut i försäkringsärenden enligt denna lag får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Beslut som Finansinspektionen meddelar i ärende enligt 3 och 16 §§ får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut som Finansinspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas hos förvaltningsrätten. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223). Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av förvaltningsrättens beslut.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om återkallelse enligt 16 § skall gälla omedelbart.

Beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om återkallelse enligt 16 § ska gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2009:831.

21 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (2000:1281)¹ dels att 9 kap. 11 § ska upphöra att gälla, dels att 5 kap. 24 § och 9 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

24 §²

I fråga om betalningsskyldighet för företrädare för en gäldenär som är juridisk person och som inte har betalat in tull i rätt tid och på rätt sätt *gäller* 59 kap. 13, 15–21, 26 och 27 §§, 67 kap. 4 och 28 §§, 68 kap. 1 § samt 70 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244).

Tullverket beslutar om ansvar för delägare i handelsbolag enligt 2 kap. 20 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag avseende tull enligt denna lag.

Hos den som har blivit ålagd betalningsskyldighet får indrivning ske enligt 23 §.

I fråga om betalningsskyldighet för företrädare för en gäldenär som är juridisk person och som inte har betalat in tull i rätt tid och på rätt sätt *tillämpas* 59 kap. 13, 15–21, 26 och 27 §§, 67 kap. 4 §, 68 kap. 1 § samt 70 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244).

9 kap.

12 §³

Om någon har överklagat ett beslut av förvaltningsrätt eller kammarrätt i frågor som avses i 3 och 6 §§, får även någon annan som haft rätt att överklaga beslutet ge in ett överklagande, även om den för honom *gällande tiden* för överklagande gått ut. Ett sådant överklagande *skall* ges in inom en *månad* från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts.

Återkallas eller förfaller på annat sätt det första överklagandet, är även det senare överklagandet förfallet.

Om någon har överklagat ett beslut av *en* förvaltningsrätt eller kammarrätt i frågor som avses i 3 och 6 §§, får även någon annan som *har* haft rätt att överklaga beslutet ge in ett överklagande, även om den *tid* för överklagande *som gäller* för honom *eller henne har* gått ut. Ett sådant överklagande *ska* ges in inom en *vecka* från utgången av den tid inom vilken det första överklagandet skulle ha gjorts.

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 11 § 2009:834.

² Senaste lydelse 2011:1258.

³ Senaste lydelse 2009:834.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

22 Förslag till lag om ändring i revisorslagen (2001:883)

Härigenom föreskrivs att 37 § revisorslagen (2001:883) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har Revisorsnämnden i ett ärende om ansökan om godkännande, auktorisation eller registrering inte meddelat beslut inom fyra månader efter det att ansökan gavs in, får sökanden begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Om nämnden inte meddelat beslut inom en månad efter det att en sådan förklaring avgetts, skall det anses som om ansökan har avslagits.

Föreslagen lydelse

37 §

Om Revisorsnämnden i ett ärende om ansökan om godkännande, auktorisation eller registrering inte meddelar beslut inom fyra månader från det att ansökan gavs in, får sökanden begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första stycket ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om nämnden inte har meddelat beslut inom en månad från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

23 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 26 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 26 §¹

När kammarrätten prövar mål som avses i 23 § skall kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i sådana fall som anges i 12 § andra stycket 1–3 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar samt vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § femte–sjunde styckena lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt därmed skall dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

Vid prövning av mål som avses i 23 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar samt vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–nionde styckena lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt därmed ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2007:881.

24 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 2 § lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

2 §

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 1 § inte *fattar* beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in till inspektionen, *skall* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får där- efter begära förklaring av *kammar- rätten* att ärendet onödigt upp- ehålls. *Om beslut inte har medde- lats inom sex månader från det att en sådan förklaring avgetts, skall ansökan anses ha avslagits.*

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 1 § inte *meddelar* beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in till inspektionen, *ska* inspek- tionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får där- efter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första stycket ska göras hos allmän förvaltnings- domstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammar- rätten.

Om Finansinspektionen inte har meddelat beslut inom sex månader från det att en förklaring har läm- nats, ska ansökan anses ha av- slagits.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

25 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 2 § lagen (2004:46) om investeringsfonder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §¹

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 1 kap. 4 eller 5 § inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls. *Har inspektionen inte meddelat beslut inom sex månader från det att en sådan förklaring har lämnats, ska det anses som att ansökan har avslagits.*

Om Finansinspektionen inte lämnar över en underrättelse som avses i 2 kap. 12 § till behörig myndighet i utlandet inom två månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt 2 kap. 13 § fjärde stycket, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls.

Om underrättelsen inte har lämnats över inom två månader från det att en sådan förklaring har

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 1 kap. 4 eller 5 § inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

Om Finansinspektionen inte lämnar över en underrättelse som avses i 2 kap. 12 § till behörig myndighet i utlandet inom två månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt 2 kap. 13 § fjärde stycket, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första eller andra stycket ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om Finansinspektionen inte har meddelat ett beslut som avses i första stycket inom sex månader

¹ Senaste lydelse 2012:645.

meddelats av domstol, ska det anses som att beslut enligt 2 kap. 13 § fjärde stycket har meddelats.

från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits. Om en underrättelse som avses i andra stycket inte har lämnats över inom två månader från det att en förklaring har lämnats, ska beslut enligt 2 kap. 13 § fjärde stycket anses ha meddelats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

26 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

2 §

Om beslut i ett ärende om tillstånd enligt 3 kap. 2 § inte meddelas inom sex månader från det att ansökan gavs in, *skall* sökanden av den myndighet som *skall* pröva ansökan underrättas om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls. *Om beslut inte har meddelats inom sex månader från det att en sådan förklaring avgetts, skall ansökan anses ha avslagits.*

Om Finansinspektionen inte vidarebefordrar en underrättelse som avses i 5 kap. 2 § första stycket till behörig myndighet i utlandet inom tre månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt tredje stycket samma paragraf, *skall* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls. *Om underrättelse inte har vidarebefordrats inom tre månader från det att en sådan förklaring avgetts, skall beslut enligt 5 kap. 2 § tredje stycket anses ha meddelats.*

Om beslut i ett ärende om tillstånd enligt 3 kap. 2 § inte meddelas inom sex månader från det att ansökan gavs in, *ska* sökanden av den myndighet som *ska* pröva ansökan underrättas om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

Om Finansinspektionen inte lämnar över en underrättelse som avses i 5 kap. 2 § första stycket till behörig myndighet i utlandet inom tre månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt tredje stycket samma paragraf, *ska* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första eller andra stycket ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Om begäran

avser handläggning av ett regeringsärende ska den göras hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Om myndigheten inte har meddelat ett beslut som avses i första stycket inom sex månader från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits. Om en underrättelse som avses i andra stycket inte har lämnats över inom tre månader från det att en förklaring har lämnats, ska beslut enligt 5 kap. 2 § tredje stycket anses ha meddelats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

27 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716) dels att 16 kap. 10 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 16 kap. 12 a och 12 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap. 10 §

Ett överklagande av en migrationsdomstols beslut skall ha kommit in inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. Om beslutet inte har meddelats vid muntlig förhandling och det inte heller vid en sådan förhandling har tillkännagetts när beslutet kommer att meddelas, skall dock överklagandetiden för utlänningsrätten räknas från den dag då han eller hon fick del av beslutet.

En migrationsdomstols beslut om förvar får överklagas utan begränsning till viss tid.

12 a §

Prövningstillstånd får begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet.

I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som har begränsats enligt första stycket får Migrationsöverdomstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt helt eller delvis vilande.

I den utsträckning prövningstillstånd inte meddelas och frågan om prövningstillstånd inte heller förklaras vilande, ska det överklagade beslutet stå fast. En upplysning om detta ska tas in i

*Migrationsöverdomstolens beslut.**12 b §*

Om Migrationsöverdomstolen med tillämpning av 12 a § har prövat en prejudikatfråga får domstolen, om ytterligare prövning krävs, helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på migrationsdomstolens bedömning eller, med undanröjande av lägre rätts eller myndighets avgörande, besluta om återförvisning av målet för fortsatt behandling.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. De nya bestämmelserna i 16 kap. 12 a och 12 b §§ gäller inte i fråga om beslut som en migrationsdomstol har meddelat före ikraftträdandet.

28 Förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6 § vägtrafikskattelagen (2006:227) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. 6 §¹

Vid överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens beslut *gäller* 67 kap. 26 § 1, 29 och 30 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

Vid överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens beslut *tillämpas* 67 kap. 29 och 30 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2011:1260.

29 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 2 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

2 §

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 12 kap. 2 § inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, *skall* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls. *Om inspektionen inte har meddelat beslut inom sex månader från det att en sådan förklaring avgetts, skall ansökan anses ha avslagits.*

Om Finansinspektionen inte *vidarebefordrar* en underrättelse som avses i 5 kap. 2 § första stycket till behörig myndighet inom tre månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt tredje stycket samma paragraf, *skall* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *kammarrätten* att ärendet onödigt uppehålls. *Om underrättelsen inte har vidarebefordrats inom tre månader från det att en sådan förklaring avgetts, skall beslut enligt 5 kap. 2 § tredje stycket anses ha meddelats.*

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 12 kap. 2 § inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, *ska* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

Om Finansinspektionen inte *lämnar över* en underrättelse som avses i 5 kap. 2 § första stycket till behörig myndighet inom tre månader från det att underrättelsen togs emot och inte heller inom samma tid meddelar beslut enligt tredje stycket samma paragraf, *ska* inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av *domstol* att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första eller andra stycket ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om Finansinspektionen inte har meddelat ett beslut som avses i första stycket inom sex månader från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits. Om en underrättelse som avses i andra stycket inte har lämnats över inom tre månader från det att en förklaring har lämnats, ska beslut enligt 5 kap. 2 § tredje stycket anses ha meddelats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

30 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 9 § lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

9 §¹

Om inte annat följer av denna lag, gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken för ärenden om statligt tandvårdsstöd:

– 107 kap. 9, 10, 12, 17 och 18 §§ om utmätning, preskription och skadestånd m.m.,

– 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första stycket om återbetalningsskyldighet och ränta m.m.,

– 110 kap. 13 §, 14 § 1 och 2 samt 31 § och 115 kap. 4 § om uppgiftsskyldighet m.m.,

– 113 kap. 2–20 och 21 §§ om ändring, omprövning och överklagande.

– 113 kap. 2–17, 19, 20 och 21 §§ om ändring, omprövning och överklagande.

Bestämmelserna i 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första stycket socialförsäkringsbalken gäller dock inte i förhållande till vårdgivare.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2010:1299.

31 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (2008:313) om jämställdhetsbonus ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

För jämställdhetsbonus gäller följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken

- 110 kap. 31 § och 115 kap. 4 § om uppgiftsskyldighet,
  - 113 kap. 3–9 §§ om ändring och omprövning, och
  - 113 kap. 10–20 och 21 §§ om överklagande.
- 113 kap. 10–17, 19, 20 och
21 §§ om överklagande.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2010:1302.

32 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs att 58 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 54 §. *Om det medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet för det pågående målet eller ärendet.*

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Föreslagen lydelse

58 §

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 54 §.

Om det medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet eller ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

33 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 11 § konkurrenslagen (2008:579) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

11 §

Regeringen förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter i Stockholms tingsrätt.

Om det deltar en ekonomisk expert i behandlingen av ett mål eller ärende *och det då* inträffar *något* som medför att förordnandet *ska upphöra* att gälla, ska förordnandet *trots detta anses ha fortsatt giltighet i fråga om* det pågående målet eller ärendet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter i Stockholms tingsrätt.

Om det *medan* en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende inträffar *en omständighet* som medför att förordnandet *upphör* att gälla, ska förordnandet *ändå gälla* i det pågående målet eller ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

34 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt

dels att 12–14 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Statens medieråds beslut om åldersgränser och avgifter får överklagas *hos kammarrätten*. I övrigt får *myndighetens* beslut enligt denna lag inte överklagas.

Föreslagen lydelse

12 §

Statens medieråds beslut om åldersgränser och avgifter får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol*. I övrigt får beslut enligt denna lag inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

12 a §

Vid prövning av mål enligt denna lag ska förvaltningsrätten bestå av en lagfaren ledamot och två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna ska en ha särskilda kunskaper om film och en ha särskilda kunskaper i beteendevetenskap.

Första stycket gäller inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

13 §

Vid prövning av mål enligt denna lag *består* kammarrätten av tre lagfarna ledamöter och två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna ska en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Även om en av de särskilda ledamöterna är frånvarande, får målet avgöras om tre av kammarrättens övriga ledamöter är ense om slutet.

Kammarrätten är domför utan de

Vid prövning av mål enligt denna lag *ska* kammarrätten *bestå* av tre lagfarna ledamöter och två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna ska en ha särskilda kunskaper om film och en *ha särskilda kunskaper* i beteendevetenskap. Även om en av de särskilda ledamöterna är frånvarande, får målet avgöras om tre av kammarrättens övriga ledamöter är ense om slutet.

Kammarrätten är domför utan de

särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § *andra* stycket 1–3 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § *fjärde* stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

14 §

Regeringen förordnar för *högst fem år i sänder minst sex och högst tio personer att efter kallelse inträda* som särskilda ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål enligt denna lag. Av dessa personer ska hälften ha särskilda kunskaper om film och hälften ha särskilda kunskaper i beteendevetenskapliga ämnen. *Avgår en sådan person under den tid som han eller hon har blivit utsedd för, förordnar regeringen en annan person i hans eller hennes ställe.*

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* förordnar för *viss tid dem som ska tjänstgöra* som särskilda ledamöter i *förvaltningsrätten och kammarrätten* vid handläggning av mål enligt denna lag. Av dessa personer ska *i vardera domstolen* hälften ha särskilda kunskaper om film och hälften ha särskilda kunskaper i beteendevetenskapliga ämnen.

Om det medan en särskild ledamot deltar i behandlingen av ett mål inträffar en omständighet som medför att förordnandet upphör att gälla, ska förordnandet ändå gälla i det pågående målet.

De särskilda ledamöterna ska vara svenska medborgare. De får inte vara underåriga, i konkurs eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Den som ska tjänstgöra som särskild ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig, i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

35 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Häri genom föreskrivs att 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

5 §

Kammarrätten får, på begäran av sökanden, förklara att ett ärende onödigt uppehålls, om Finansinspektionen från det att ansökan gavs in inte har meddelat beslut

1. inom sex månader i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 4 §,

2. inom tre månader i ett ärende enligt 3 kap. 2, 9, 13 eller 22 §, eller

3. inom en månad i ett ärende enligt 3 kap. 7 eller 17 §.

Lämnar kammarrätten en sådan förklaring ska ansökan anses ha avslagits av regeringen eller Finansinspektionen om beslut därefter inte har meddelats inom motsvarande tidsfrister som anges i första stycket för respektive ärende.

Om beslut i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 4 § inte har meddelats inom sex månader från det att ansökan gavs in, eller i ett ärende enligt 3 kap. 2, 9, 13 eller 22 § inom tre månader eller i ett ärende enligt 3 kap. 7 eller 17 § inom en månad, får sökanden begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring som avses i första stycket ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Om begäran avser handläggning av ett regeringsärende ska den göras hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Om rätten lämnar en förklaring ska ansökan anses ha avslagits av regeringen eller Finansinspektionen om beslut därefter inte har meddelats inom motsvarande tidsfrister som anges i första stycket för respektive ärende.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

36 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 26 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

26 §

Följande beslut av förvaltningsrätten får inte överklagas:

1. beslut som avser Skatteverkets beslut att avvisa en begäran om omprövning som har kommit in för sent, och

2. beslut som avser särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 26 kap. 38 §.

Förvaltningsrättens beslut som avser särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 26 kap. 38 § får inte överklagas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

37 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1245) om redovisning, betalning och kontroll av mervärdesskatt för elektroniska tjänster

Härigenom föreskrivs att 20 och 21 §§ lagen (2011:1245) om redovisning, betalning och kontroll av mervärdesskatt för elektroniska tjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Beslut om identifiering eller återkallelse får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den som beslutet gäller eller av det allmänna ombudet hos Skatteverket.

Överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I fråga om överklagandet tillämpas bestämmelserna i 67 kap. 5 § första stycket 3, 19–22 §§, 26 § 1 och 28–37 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

I fråga om överklagandet tillämpas bestämmelserna i 67 kap. 5 § första stycket 3, 19–22 och 28–37 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

21 §

Beslut om mervärdesskatt som redovisas enligt denna lag eller enligt motsvarande bestämmelser i ett annat EU-land får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den som beslutet gäller eller av det allmänna ombudet hos Skatteverket.

I fråga om överklagandet tillämpas bestämmelserna i 67 kap. 2 § andra stycket, 5 §, 6 § andra meningen, 12, 13 och 19–25 §§, 26 § 1, 27–37 §§ samt 39 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

I fråga om överklagandet tillämpas bestämmelserna i 67 kap. 2 § andra stycket, 5 §, 6 § andra meningen, 12, 13, 19–25, 27–37 och 39 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.
  2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1 Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

*Regeringens förslag**Utskottets förslag***113 kap.**

32 §

Vid överklagande av Pensionsmyndighetens och Skatteverkets beslut i ärenden om allmän ålderspension tillämpas 10–17, 20, 21 och 33–36 §§. *Vid överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut i sådana ärenden tillämpas 10–17, 21 och 33–36 §§.*

Vid överklagande av Pensionsmyndighetens, Skatteverkets och allmän förvaltningsdomstols beslut i ärenden om allmän ålderspension tillämpas 10–17, 20, 21 och 33–36 §§.

Bestämmelserna om det allmänna ombudet tillämpas dock inte i fråga om beslut som avser premiepension.

När det gäller överklagande av beslut om pensionsgrundande inkomst ska vad som i de i första och andra styckena angivna bestämmelserna, utom 35 §, föreskrivs om Pensionsmyndigheten och det allmänna ombudet i stället avse Skatteverket och det allmänna ombudet hos Skatteverket enligt 67 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

2 Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Regeringens förslag

Utskottets förslag

28 §

De föreskrifter om omprövning och ändring av Försäkringskassans beslut som finns i 113 kap. 3–9 §§ socialförsäkringsbalken ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om

– beslut enligt 10 eller 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket, samt

– beslut att inte avge yttrande enligt 27 § andra stycket.

Vidare ska föreskrifterna i 113 kap. 10–17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av Försäkringskassans beslut tillämpas på motsvarande sätt i fråga om beslut enligt 10 § första stycket 2, 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket.

Detsamma gäller föreskrifterna i 113 kap. 10–17 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av domstols beslut.

Vidare ska föreskrifterna i 113 kap. 10–17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om överklagande av Försäkringskassans *eller domstols* beslut tillämpas på motsvarande sätt i fråga om beslut enligt 10 § första stycket 2, 13 §, 14 § andra meningen, 16, 17 eller 20 § eller 24 § andra stycket.

I övrigt får Försäkringskassans beslut enligt denna lag inte överklagas.

BILAGA 4

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2012/13:SfU3y

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 6 december 2012 att ge bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2012/13:45 En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess och de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör socialförsäkringsutskottet. Yttrandet ska avges senast den 22 januari 2013.

Utskottet redovisar i detta yttrande sina överväganden och föreslår att justitieutskottet i berörda delar tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

Socialförsäkringsutskottets överväganden

Gällande ordning

Enligt 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291), förkortad FPL, är överklagandetiden för en förvaltningsrätts eller kammarrätts avgörande tre veckor om inte annat särskilt föreskrivs i någon annan lag. Tiden för att överklaga en förvaltningsrätts eller kammarrätts avgörande i ett socialförsäkringsmål är två månader enligt 113 kap. 20 § socialförsäkringsbalken, förkortad SFB. Detsamma gäller för överklagande av Försäkringskassans eller Pensionsmyndighetens beslut.

Enligt 34 a § FPL krävs det prövningstillstånd för att en kammarrätt ska pröva ett överklagande av ett beslut som en förvaltningsrätt har fattat. Om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas i högre rätt (prejudikatdispens), det finns anledning att ändra det beslut som förvaltningsrätten fattat (ändringsdispens) eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet (extraordinär dispens) får prövningstillstånd beviljas.

Även när det gäller överklaganden av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen krävs det prövningstillstånd enligt 16 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716), förkortad UtL. Grunderna för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen är enligt 16 kap. 12 § UtL prejudikatdispens eller extraordinär dispens.

Enligt 36 § första stycket FPL kan Högsta förvaltningsdomstolen meddela prövningstillstånd om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att talan prövas av Högsta förvaltningsdomstolen eller om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning. Högsta förvaltningsdomstolen kan även enligt 36 § tredje stycket FPL begränsa prövningstillståndet till att gälla en viss del av det avgörande som överklagas. Samma grunder för prövningstillstånd gäller också i Högsta domstolen enligt 54 kap. 9 och 10 §§ rättegångsbalken, förkortad RB. Högsta domstolen får därutöver begränsa prövningstillståndet till att gälla en sådan fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen, en prejudikatfråga (54 kap. 11 § RB).

Propositionen

Tiden för överklagande i socialförsäkringsmål

I propositionen föreslås det att överklagandetiden för en förvaltningsrätts eller en kammarrätts avgörande ändras från två månader till tre veckor. En ändring av överklagandetiden skulle enligt regeringen medföra en mer enhetlig ordning inom förvaltningsprocessen och minska risken för misstag när det gäller frågan om vilken överklagandetid som gäller i olika mål. Nuvarande långa överklagandetider orsakar onödiga fördröjningar i hand-

läggningen bl.a. på grund av att domstolen måste avvakta överklagandetidens utgång innan målet kan avgöras om det inte klart framgår att klaganden har slutfört sin talan. Till följd av detta kan enligt propositionen inte ens ett enklare mål behandlas i ett skyndsamt förfarande. Överklagandetiden har således en direkt påverkan på handläggningstiderna i domstol. I propositionen anger regeringen vidare att socialförsäkringsmålen ofta har stor betydelse för enskildas vardag, t.ex. för försörjning och boende. Att under en längre tid sväva i ovisshet om förhållanden som har en central roll i människors vardag kan vara mycket påfrestande.

Regeringen föreslår även att förbudet i förvaltningsprocesslagen mot att i mer än en domstolsinstans överklaga ett beslut att avvisa ett för sent inkommet överklagande eller en begäran om omprövning även ska gälla avvisningsbeslut enligt bl.a. socialförsäkringsbalken. Avvisningsfrågan skulle därmed handläggas på ett enhetligt sätt inom förvaltningsprocessen.

Prövningstillstånd

För socialförsäkringsmål krävs det prövningstillstånd i kammarrätt. Regeringen föreslår att en ytterligare grund för prövningstillstånd i kammarrätt ska införas. Utöver i ändringsfall, prejudikatfall och extraordinära fall föreslår regeringen att prövningstillstånd får meddelas också då det inte utan att prövningstillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut till vilket förvaltningsrätten har kommit, s.k. granskningsfall. Motsvarande bestämmelser gäller redan för hovrätterna. Som skäl anger regeringen att det finns behov av prövningstillstånd för granskning av svårbedömda mål av olika slag, särskilt komplicerade mål och omfattande mål. I propositionen föreslås det även att om det i och för sig inte finns någon särskild anledning att betvivla riktigheten i avgörandet kan det vara så att det inte heller med någon högre grad av säkerhet går att säga att avgörandet faktiskt är riktigt. I dessa fall kan den föreslagna prövningsgrunden användas. Den nya grunden för prövningstillstånd kan enligt regeringen även fungera som en slags säkerhetsventil.

Regeringen föreslår vidare att Högsta förvaltningsdomstolen ska få utökade möjligheter att bevilja partiellt prövningstillstånd. Högsta förvaltningsdomstolen ska kunna begränsa ett prövningstillstånd till att gälla en viss fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller till en viss del av målet. Om partiellt prövningstillstånd meddelas ska frågan om meddelande av prövningstillstånd för målet i övrigt kunna förklaras helt eller delvis vilande. Om en prejudikatfråga har prövats i enlighet med ett partiellt prövningstillstånd ska Högsta förvaltningsdomstolen, om ytterligare prövning krävs, få helt eller delvis grunda sitt avgörande av målet i övrigt på kammarrättens bedömning eller undanröja en lägre instans avgörande och återförvisa målet dit för fortsatt behandling. Ändringen skulle medföra att Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen har samma möjligheter att meddela partiella prövningstillstånd.

Vidare föreslår regeringen att en möjlighet för kammarrätt att meddela partiellt prövningstillstånd införs. En kammarrätt ska kunna begränsa prövningstillståndet till att gälla en viss del av en förvaltningsrätts avgörande, om utgången i den delen inte kan påverka det överklagade avgörandet i övrigt. Som exempel nämns i propositionen bl.a. frågor om eftergift vid återkrav av en socialförsäkringsförmån. Motsvarande bestämmelser om partiellt prövningstillstånd gäller redan för hovrätterna.

Det föreslås också att en möjlighet för Migrationsöverdomstolen att meddela partiellt prövningstillstånd ska införas på samma sätt som för Högsta förvaltningsdomstolen. Migrationsöverdomstolen ska således kunna begränsa ett prövningstillstånd till att gälla en viss fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller till en viss del av målet. Om partiellt prövningstillstånd meddelas ska frågan om meddelande av prövningstillstånd för målet i övrigt kunna förklaras helt eller delvis vilande. I propositionen föreslås även regler för handläggningen i övrigt i dessa fall, bl.a. om möjligheten till återförvisning.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 begärs det att riksdagen ska avslå regeringens förslag att förkorta överklagandetiden från två månader till tre veckor för förvaltningsrättens och kammarrättens avgörande i bl.a. socialförsäkringsmål. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i bl.a. socialförsäkringsmål. Motionärerna anger att förslaget kan vara till nackdel för den försäkrade eftersom det ofta i dessa ärenden måste göras medicinska bedömningar. Det kan även behövas ett juridiskt ombud vid ett överklagande. Regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning efter det att förslaget remitterats till bl.a. organisationer som arbetar för och driver frågor för de försäkrade.

I kommittémotion 2012/13:Ju8 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att i 16 kap. 12 § UtL införa samma möjligheter till prövningstillstånd som föreslås i 34 a § FPL. Motionärerna menar bl.a. att prövningstillstånd bör kunna ges för ändringsdispens och även för s.k. granskningsfall i Migrationsöverdomstolen.

I kommittémotion 2012/13:Ju7 av Lena Olsson m.fl. (V) begärs det i yrkande 1 att riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till ändring som innebär att överklagandetiden i socialförsäkringsmål även fortsättningsvis uppgår till två månader. I motionen anges skäl mot förslaget att förkorta överklagandetiden, exempelvis målens omfattning, möjligheterna att komplettera och att en kortare tid kan leda till fler ogenomtänkta överklaganden.

Socialförsäkringsutskottets ställningstagande

Tiden för överklagande i socialförsäkringsmål

För flertalet mål inom förvaltningsprocessen är överklagandetiden tre veckor. Detsamma gäller för de flesta mål i allmän domstol. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är önskvärt att handläggningstiden för ett ärende i domstol blir så kort som möjligt utan att rättssäkerheten påverkas negativt. Eftersom ett mål inte kan avgöras innan överklagandetiden har löpt ut, om det inte klart framgår att den som överklagat inte har något mer att anföra, stoppas handläggningen upp under två månader i väntan på att överklagandetiden ska ta slut. Med tanke på att socialförsäkringsmål ofta handlar om en persons rätt till ersättning är det enligt utskottets mening viktigt att handläggningstiden i domstol blir så kort som möjligt. Ersättning från t.ex. Försäkringskassan kan många gånger utgöra en persons huvudsakliga försörjning, och utbetalningen från Försäkringskassan bör inte fördröjas till följd av en onödigt lång handläggning i domstol. Utskottet anser vidare i likhet med regeringen att det finns fördelar med att ha samma överklagandetid i ett socialförsäkringsmål som den tid som redan gäller för merparten av alla förvaltningsmål och även i allmän domstol.

Utskottet vill här peka på att det även för en part är möjligt att i samband med överklagandet ange att han eller hon behöver komplettera överklagandet efter överklagandetidens utgång. Så kallat anstånd kan begäras för att t.ex. ge in ett nytt läkarintyg. I propositionen föreslås att om klaganden är en enskild och beslutet meddelas vid en muntlig förhandling ska överklagandet komma in inom tre veckor från beslutet. Utskottet, som noterar att tiden för överklagande i övrigt börjar löpa först då domstolens beslut delges parten, anser också att det är mycket viktigt att tydlig information om möjligheten till anstånd lämnas, exempelvis i samband med att beslutet delges den försäkrade. Vidare vill utskottet framhålla att tyngdpunkten i rättsskipningen bör ligga i förvaltningsrätt och inte i kammarrätt. Till skillnad från i allmän domstol är det överklagade beslutet i förvaltningsrätt ofta fattat av en myndighet, som t.ex. Försäkringskassan eller Migrationsverket. Förvaltningslagens (1986:223) allmänna bestämmelser om förfarandet anger att myndigheten ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Vidare gäller enligt 110 kap. 13 § SFB som huvudregel att den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver. Även enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska en allmän förvaltningsdomstol se till att målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. Rätten ska enligt förslaget i propositionen genom frågor och påpekanden verka för att parterna avhjälper otydligheter och ofullständigheter i sina framställningar. Utskottet noterar att tiden för att överklaga Försäkringskassans beslut inte påverkas av förslaget.

Med det anförda föreslår utskottet att justitieutskottet tillstyrker propositionen i berörda delar och avstyrker motionerna 2012/13:Ju6 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2012/13:Ju7 (V) yrkandena 1 och 2.

Prövningstillstånd

Grunderna för att meddela prövningstillstånd i kammarrätt måste vara utformade så att de skapar tillräckliga garantier för att prövningstillstånd meddelas i mål där förvaltningsrättens avgörande är materiellt felaktigt. Utskottet är positivt till förslaget att prövningstillstånd ska meddelas om det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut domstolen kommit till (granskningsfall). Utskottet anser liksom regeringen att den nya grunden för prövningstillstånd kan fungera som ett slags säkerhetsventil när riktigheten av underinstansens avgörande inte kan bedömas utan en fullständig prövning i överinstansen. Behov av prövningstillstånd i dessa fall kan finnas bl.a. i särskilt komplicerade eller omfattande mål. Genom förslaget kommer även grunderna för prövningstillstånd i kammarrätt och hovrätt att vara desamma.

Vidare föreslår regeringen att det ska införas en möjlighet att meddela partiellt prövningstillstånd i kammarrätt. Syftet är att kammarrättens överprövning ska kunna fokusera på en viss del av överklagandet och således ska kammarrätten inte som i dag behöva meddela prövningstillstånd för hela överklagandet. En förutsättning för att kunna meddela partiellt prövningstillstånd är att utgången i den delen inte kan påverka det överklagade beslutet i övrigt. Enligt utskottets mening är det viktigt att kammarrätten bara meddelar partiellt prövningstillstånd när det i det enskilda fallet framstår som lämpligt och möjligt. Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten till partiellt prövningstillstånd bör medföra en snabbare och tydligare process för den enskilde och anser att det är bra att samma regler för partiellt prövningstillstånd kommer att gälla för både kammarrätt och hovrätt. Utskottet är också positivt till den föreslagna ändringen för beviljande av partiellt prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen, där prövningstillstånd enligt förslaget ska kunna beviljas även för en viss fråga i målet som är av vikt för rättstillämpningen.

Genom den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden (NIPU) bildades 2006 (prop. 2004/05:170, bet. 2004/05:SfU17, rskr. 2005/06:1) tre migrationsdomstolar och Migrationsöverdomstolen. Viktiga delar i reformen var att införa en tvåpartsprocess i domstol där tyngdpunkten i processen skulle ligga i första instans samt att begränsa den totala handläggningstiden i instanskedjan. För att undvika de allvarliga konsekvenser som väntetider i asylprocessen medför bedömde regeringen vid införandet av den nya process- och instansordningen att det fanns tillräckliga skäl för att avvika från den instansordning som normalt gäller i förvaltningsprocessen (förvaltningsrätt, kammarrätt, Högsta förvaltningsdomstolen). Således infördes instanskedjan Migrationsverket, migrationsdomstol, Migrationsöverdomstol, med Migrationsöverdomstolen som

högsta instans och med ansvar för praxisbildning. Prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen infördes för att domstolen på ett effektivt sätt skulle kunna bidra till rättsbildningen och tillförsäkra en förutsebar och enhetlig rättspraxis. För att Migrationsöverdomstolen skulle kunna uppfylla dessa krav infördes endast prövningstillståndsgrunderna prejudikatdispens och extraordinär dispens. Migrationsöverdomstolen jämfördes med Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, och Högsta domstolen, där prejudikatdispens och extraordinär dispens är de rådande grunderna för prövningstillstånd.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det bör införas en möjlighet att meddela partiellt prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen på samma sätt som för Högsta förvaltningsdomstolen. Härigenom tydliggörs Migrationsöverdomstolens roll som renodlad prejudikatsinstans.

Med det anförda och då utskottet inte anser att instansordningen i utlänningsärenden bör ändras eller nya grunder för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen bör införas föreslår utskottet att justitieutskottet avstyrker motion 2012/13:Ju8 yrkande 4 och tillstyrker propositionen i berörda delar.

Stockholm den 22 januari 2013

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (M), Tomas Eneroth (S), Mikael Cederbratt (M), Fredrik Lundh Sammeli (S), Lars-Arne Staxäng (M), Eva-Lena Jansson (S), Finn Bengtsson (M), Kurt Kvarnström (S), Hans Backman (FP), Shadiye Heydari (S), Solveig Zander (C), Jasenko Omanovic (S), Gunilla Nordgren (M), Emma Henriksson (KD), David Lång (SD), Wiwi-Anne Johansson (V) och Magnus Ehrencrona (MP).

Avvikande meningar

1. Överklagandetid och prövningstillstånd (S)

Tomas Eneroth (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S) och Jasenko Omanovic (S) anför:

Det finns anledning att hysa starka farhågor om att en förkortad tid för överklagande av domstolsavgöranden i bl.a. socialförsäkringsmål från två månader till tre veckor kan vara till stark nackdel för den försäkrade. Eftersom socialförsäkringsmål ofta bygger på medicinska bedömningar kan det behövas mer tid för att överklaga en dom. Det är bl.a. på grund av reglerna för prövningstillstånd viktigt att det finns tillräckligt med tid att komplettera det medicinska underlaget. Det tar även tid att söka juridiskt biträde. Dessa överväganden görs inte i propositionen, och lagförslaget har inte heller remitterats till organisationer som arbetar för och driver frågor för de försäkrade. Det krävs en bättre kunskap om hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid. Överklagandetiden för bl.a. socialförsäkringsmål bör således inte förkortas förrän mer kunskap om konsekvenserna finns, och förslaget bör därför avstyrkas. Regeringen bör också återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning i denna del. Justitiekottet bör därmed tillstyrka motion 2012/13:Ju6 yrkandena 1 och 2 och avstyrka motsvarande förslag i propositionen.

2. Överklagandetid och prövningstillstånd (MP)

Magnus Ehrencrona (MP) anför:

Förslag till utökade möjligheter till prövningstillstånd inom förvaltningsprocessens ram välkomnas. Det bör emellertid inte vara mer generösa villkor för prövningstillstånd i kammarrätt än för prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen. Prövningstillstånd i kammarrätt kan ges vid s.k. ändringsdispens och, enligt förslag i propositionen, även vid s.k. granskningsfall. Dessa möjligheter saknas helt i utlänningslagen. Dels kan detta försena bildandet av rättspraxis, dels ger det inte parterna i de olika ärendetyperna samma rättsliga skydd. Att det bör införas samma prövningstillståndsgrunder i mål enligt utlänningslagen som det finns i mål som prövas enligt förvaltningsprocesslagen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Justitiekottet bör därmed tillstyrka motion 2012/13:Ju8 yrkande 4 och avstyrka motsvarande förslag i propositionen.

När det gäller förslaget att förkorta tiden för att överklaga en förvaltningsrätts avgörande framgår det inte av regeringens förslag hur enskilda kommer att påverkas av ändringen. Regeringen bör därför återkomma med

en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål. Justitieutskottet bör därmed tillstyrka motion 2012/13:Ju6 yrkande 2.

3. Överklagandetid och prövningstillstånd (SD)

David Lång (SD) anför:

Det kan möjligen finnas betydande effektivitetsvinster med förslaget om att sänka tidsgränsen för att överklaga förvaltningsrättsavgöranden i socialförsäkringsmål från två månader till tre veckor. Enskilda kommer på ett snabbare sätt att få klarhet i viktiga beslut som rör exempelvis deras försörjning. Samtidigt kan det finnas en risk att enskilda inte hinner inhämta adekvata uppgifter till överklagan – t.ex. medicinska bedömningar – under den nya mycket kortare tidsgränsen. Det är därför mycket viktigt att enskilda informeras om reglerna kring hur man ansöker om att få anstånd till att komplettera överklagan med uppgifter efter att tidsgränsen passerats. Fungerar detta system för kompletterande inte i praktiken kan den nya föreslagna tidsgränsen medföra mycket negativa konsekvenser för enskilda. Innan detta har utretts närmare bör propositionens förslag om förkortad överklagandetid avstyrkas.

4. Överklagandetid och prövningstillstånd (V)

Wiwi-Anne Johansson (V) anför:

Socialförsäkringsmål bygger till stor del på medicinska utredningar, och det är inte ovanligt att det är först när förvaltningsrättens dom kommer som den enskilde förstår vad han eller hon borde ha tillfört utredningen. Det medicinska underlaget kan i detta läge behöva kompletteras, och tre veckor kan vara alldeles för kort tid för detta. Det finns också en risk att det med kortare tid för överklagande blir fler som överklagar för att vara säkra på att hinna med, och att det därigenom blir fler ogenomtänkta överklaganden. Detta kommer i sin tur att motverka regeringens mål om en snabbare och effektivare process. Förslaget om förkortad tid för överklagande av förvaltningsdomstolars beslut bör således avstyrkas. För det fall överklagandetiden kortas bör regeringen få i uppdrag att skyndsamt återkomma med ett förslag som innebär att tiden för överklagande av socialförsäkringsmål uppgår till två månader. Justitieutskottet bör vad avser denna ändring av överklagandetiden i socialförsäkringsbalken tillstyrka motion 2012/13:Ju7 yrkandena 1 och 2 och avstyrka propositionens förslag i motsvarande delar.

BILAGA 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2012/13:AU4y

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 6 december 2012 att ge socialförsäkringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2012/13:45 En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess och motioner, i de delar som berör utskottens respektive beredningsområden.

Tre motioner har väckts med anledning av propositionen.

Arbetsmarknadsutskottet begränsar sig i yttrandet till frågan om nya forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring och frågan om förkortad tid för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring. Yttrandet behandlar därför i huvudsak propositionen i dessa delar och kommittémotion 2012/13:Ju6 av Morgan Johansson m.fl. (S).

Utskottets överväganden

Rättslig bakgrund

Två av de förslag som läggs fram i propositionen berör nya forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring och förkortad tid för överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring.

Forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring

En arbetslöshetskassas beslut i fråga om rätt till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, förkortad ALF, överklagas i regel till allmän förvaltningsdomstol (49 §). Beslutet får inte överklagas av en enskild innan kassan har omprövat sitt beslut (50 §). Detta innebär att den enskilde, efter att ha fått del av omprövningsbeslutet, måste ta ett nytt initiativ om han eller hon vill överklaga beslutet till domstol. För en arbetslöshetskassas beslut om rätt till medlemskap, medlemsavgifter och särskild uttaxering enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, förkortad LAK, gäller motsvarande regler (95 och 96 §§).

Tidigare tillämpades den allmänna forumregeln i 14 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar i arbetslöshetsförsäkringsmål, vilket innebar att ett överklagande prövades av den länsrätt inom vars domkrets ärendet först hade prövats. Högsta förvaltningsdomstolen fann emellertid i ett avgörande att ett beslut av en arbetslöshetskassa med lokal administration skulle överklagas till den länsrätt inom vars domkrets kassans styrelse hade sitt säte och inte till den domstol i det län där lokal-kontoret var beläget (RÅ 1997 ref. 13). Med anledning av detta avgörande kom prövningen av överklaganden i de aktuella målen i stor utsträckning att koncentreras till Länsrätten i Stockholms län.

Regeringen ansåg att den huvudprincip som framhölls vid införandet av den allmänna forumregeln, nämligen att mål ska prövas av den domstol inom vars domkrets ärendet först prövats bl.a. i syfte att uppnå en god geografisk spridning av alla typer av mål, även borde gälla för arbetslöshetsförsäkringsmålen och föreslog därför en särskild forumregel för dessa mål som tydliggjorde detta (prop. 1999/2000:142 s. 47 f.). År 2001 infördes regeln som innebär att behörig domstol är den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats (49 § ALF och 95 § LAK), dvs. i den domkrets där det a-kassekontor som fattat beslutet är beläget.

Överklagandetid för avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring

Överklagandetidens längd är enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291), förkortad FPL, tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet eller, om klaganden är en part som företräder det allmänna, tre veckor från

den dag det överklagade beslutet meddelades (6 a § första stycket). Från dessa regler finns undantag för vissa måltyper, bl.a. mål inom social- och arbetslöshetsförsäkringsområdet.

För mål inom social- och arbetslöshetsförsäkringsområdet gäller en överklagandefrist om två månader vid överklagande av förvaltningsrättens och kammarrättens avgörande. Detta framgår av 113 kap. 20 § socialförsäkringsbalken (2010:110), förkortad SFB, till vilken bl.a. 113 kap. 32 § SFB hänvisar, respektive av 54 § ALF och 102 § LAK).

Propositionen

I proposition 2012/13:45 En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess föreslår regeringen en rad förändringar av de processregler som styr handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Syftet med ändringarna är att bidra till en modernare och mer ändamålsenlig förvaltningsprocess. I propositionen föreslås bl.a. nya forumregler för mål om arbetslöshetsförsäkring för att de i så stor utsträckning som möjligt ska handläggas av en förvaltningsrätt i närheten av den enskilde. Ett annat förslag är att tiden för överklagande av domstolsavgöranden i bl.a. socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen kortas från två månader till tre veckor.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring

I propositionen föreslås att beslut av en arbetslöshetskassa enligt ALF och LAK ska överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om den enskilde inte var folkbokförd i Sverige ska beslutet överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Regeringen konstaterar att merparten av arbetslöshetsförsäkringsmålen alltjämt prövas av Förvaltningsrätten i Stockholm (cirka två tredjedelar av alla sådana mål år 2011) trots att en särskild forumregel har införts för att sprida målen. Varken tidigare eller nuvarande regler om forum i dessa mål har således kunnat åstadkomma den spridning av målen på alla förvaltningsrätterna som sedan länge framstått som önskvärd. För regeringen framstår det därför som motiverat att ändra de nuvarande forumreglerna. Enligt regeringens uppfattning bör arbetslöshetsförsäkringsmål i så stor utsträckning som möjligt handläggas av en förvaltningsrätt i närheten av den enskilde. Det bör eftersträvas att reglerna om behörig domstol i dessa mål leder till en jämn och förutsebar måltillströmning, som inte påverkas av hur arbetslöshetskassorna är organiserade eller lokaliserade. Regeringen anser vidare att reglerna bör vara så enkla och tydliga som möjligt. Utifrån dessa utgångspunkter anser regeringen att behörig förvaltningsrätt vid överklagande av en arbetslöshetskassas beslut enligt ALF och LAK i första hand bör vara den domstol inom vars domkrets den enskilde är folkbokförd.

Den regel som regeringen nu föreslår måste kompletteras med en regel om vilken domstol som är behörig när den enskilde inte är folkbokförd i Sverige. Regeringen anser att det framstår som lämpligt att välja den ordning som gäller för bl.a. socialförsäkringsmålen, vilket enligt 113 kap. 14 § SFB innebär att frågan om behörig domstol i de fall den enskilde inte är folkbokförd i Sverige avgörs av var det första beslutet i saken fattades. Detta är den regel som för närvarande gäller för alla arbetslöshetsförsäkringsmål (enligt 49 § ALF och 95 § LAK).

Överklagandetid för avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring

I propositionen föreslås att överklagandetiden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring kortas från två månader till tre veckor. Intresset av en enhetlig ordning inom förvaltningsprocessen talar enligt regeringens uppfattning för ett sådant förslag. Det skulle minska risken för misstag när det gäller frågan om vilken överklagandetid som gäller i olika mål. Nuvarande system kan dessutom innebära problem för enskilda och domstolar när det gäller att avgöra om ett överklagande av ett beslut i en processuell fråga ska ges in inom den i FPL angivna tiden om tre veckor eller om det ska vara två månader enligt den aktuella särregleringen.

Ett annat skäl som enligt regeringens mening talar för tre veckors överklagandetid är att nuvarande långa överklagandetider orsakar onödiga fördröjningar i handläggningen. De frågor som de aktuella målen avser har ofta stor betydelse för enskildas vardag, t.ex. för försörjning, boende och egendom. Att under en längre tid sväva i ovisshet om förhållanden som har en central roll i vardagen kan vara mycket påfrestande för den enskilde.

Några remissinstanser, bl.a. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, förkortad IAF, och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, har framhållit att en förkortad överklagandetid kan medföra ett ökat antal reservationsvisa eller onödiga överklaganden. Regeringen anser att riskerna för detta i de nu aktuella måltyperna inte bör överdrivas. Enligt regeringens uppfattning är det möjligt för en part att även vid en förkortad överklagandetid ta ställning till om han eller hon avser att överklaga och därefter formulera ett överklagande. Vid behov kan klaganden begära att få komplettera överklagandet efter överklagandetidens utgång. Regeringen konstaterar att varken Regeringsrättens ledamöter eller någon av kammarrätterna gett uttryck för att det skulle vara problematiskt med en förkortad överklagandetid.

Motionerna

Av de tre motioner som väckts med anledning av propositionen – kommittémotion 2012/13:Ju6 (S) av Morgan Johansson m.fl., kommittémotion 2012/13:Ju8 (MP) av Maria Ferm m.fl. och kommittémotion 2012/13:Ju7 (V) av Lena Olsson m.fl. – är det endast en som innehåller yrkanden som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Socialdemokraterna siktar i kommittémotion 2012/13:Ju6 av *Morgan Johansson m.fl.* in sig på förslaget om förkortad tid för överklagande av avgöranden i bl.a. socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen. Partiet fruktar att en sådan förkortning av överklagandetiden kommer att vara till stark nackdel för den försäkrade. Enligt partiet behövs ofta just i denna typ av ärenden mer tid för att överklaga domar eftersom t.ex. socialförsäkringsmål ofta bygger på medicinska bedömningar. Det är inte ovanligt att det är först vid förvaltningsrättens dom som det framkommer vad som behöver kompletteras i det medicinska underlaget. Sådana kompletteringar tar tid. Eftersom prövningstillstånd till högre instans är svårt att få är det viktigt att det finns tillräckligt med tid för att kunna komplettera med upplysningar och underlag. Det tar även tid att söka juridiskt biträde. Socialdemokraterna menar att dessa perspektiv inte tas upp av regeringen i propositionen. En möjlig orsak kan enligt partiet vara att regeringen inte remitterat förslaget till organisationer som arbetar för och driver frågor för enskilda försäkringstagare.

Socialdemokraterna anser att det krävs en bättre kunskap om hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid. Partiet föreslår därför att riksdagen avslår regeringens förslag om att förkorta överklagandetiden från två månader till tre veckor för förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen fram till dess att kunskapen om konsekvenserna är större (*yrkande 1*). Vidare föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis välkomna intentionerna bakom regeringens proposition om en modernare och mer ändamålsenlig förvaltningsprocess. Utskottet kommer att begränsa sin behandling till de förslag i propositionen och en av motionerna som handlar om hanteringen av mål om arbetslöshetsförsäkringen och som därmed berör utskottets beredningsområde.

Forumregler i mål om arbetslöshetsförsäkring

Det ena förslaget i propositionen som berör utskottets beredningsområde innebär att beslut av en arbetslöshetskassa enligt ALF och LAK som huvudregel ska överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde var folkbokförd vid tidpunkten för arbetslöshetskassans beslut. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att den föreslagna regleringen i högre grad än med nuvarande regelverk kan förväntas leda till en önskvärd spridning av mål om arbetslöshetsförsäkring till landets alla förvaltningsrätter. Det är enligt utskottets mening också välkommet att en domstolsprövning kan ske nära den enskildes bostad, inte minst av prak-

tiska skäl. Principen om att prövningen ska följa den enskildes folkbokföringsort torde vidare vara mer lättbegriplig för den enskilde än nuvarande reglering, vilket är en fördel ur bl.a. rättssäkerhetssynpunkt.

Utskottet ställer sig med det nu anförda bakom regeringens förslag om ändrad forumregel för arbetslöshetsförsäkringsmål och anser att propositionen bör tillstyrkas i denna del.

Överklagandetid för avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring

Det andra förslaget som berör utskottets beredningsområde innebär att överklagandetiden av förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkring kortas från två månader till tre veckor. Därmed skulle de flesta av de undantag som finns från huvudregeln om tre veckors överklagandetid för förvaltningsmål avskaffas och överklagandetiderna bli mer enhetliga.

Utskottet kan konstatera att ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen kan vara av mycket stor ekonomisk betydelse för den enskilde. Som framhålls i propositionen kan det vara mycket påfrestande för den enskilde att under en längre tid sväva i ovisshet om förhållanden som har en central roll i vardagen, exempelvis när det gäller hans eller hennes försörjning. Det är därför önskvärt att arbetslöshetsförsäkringsärenden – oavsett utgång – ges en snabb, rättssäker och effektiv handläggning av såväl a-kassor som domstolar.

Det är därför för det första tillfredsställande att den s.k. genomströmningstiden för ett a-kasseärende, dvs. det antal veckor det tar innan hälften av dem som begärde ersättning fick den från den första veckan då personen markerade arbetslös på sitt kassakort till den vecka då personen fick den första utbetalningen, har kortats under senare år. Genomströmningstiden har enligt statistik som förs av IAF förkortats från 19 till 8 veckor i grundförsäkringsärenden och från 8 till 6 veckor i inkomstförsäkringsärenden mellan oktober 2009 och oktober 2012.

Om den enskilde är missnöjd med en a-kassas beslut ska beslutet i första hand omprövas av a-kassan. Endast sedan en sådan omprövning skett har den enskilde rätt att överklaga beslutet till förvaltningsrätten. I dessa fall – som båda alltså gäller en a-kassas beslut – är tiden för att inkomma med begäran om omprövning eller överklagande två månader och ingen ändring föreslås i dessa fall i det nuvarande lagstiftningsärendet. Den nu föreslagna förkortningen gäller endast tidsfristen för överklagande av domstolsavgöranden.

Utskottet välkomnar förslaget att förkorta överklagandetiden för domstolsavgöranden i mål om arbetslöshetsförsäkringen. Förutom den större enhetligheten är det enligt utskottets mening för den enskilde ofta värdefullt att ett slutligt avgörande i ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen inte dröjer längre än nödvändigt. Utskottet noterar att vissa remissinstanser väcker frågan om att förkorta överklagandetiden även för a-kassornas beslut. SKTF:s a-kassa är exempelvis positiv till en förkortad överklagan-

detid för domstolsavgöranden men samtidigt tveksam till att olika besvärfrister kommer att gälla för a-kassans beslut respektive domstolens avgörande i ett och samma ärende. Utskottet anser att det av såväl enhetlighetsskäl som effektivitetsskäl kan vara värt att överväga en förändring i en sådan riktning, men delar regeringens bedömning att det inte finns förutsättningar att närmare överväga den frågan i detta lagstiftningsärende.

Socialdemokraterna föreslår i motion 2012/13:Ju6 att propositionen bör avslås i den del som rör överklagandetiden i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen och att regeringen bör återkomma med en konsekvensbeskrivning av hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid i sådana mål. Utskottet kan emellertid konstatera att argumentationen i motionen huvudsakligen förefaller begränsa sig till socialförsäkringsmål, snarare än mål om arbetslöshetsförsäkringen. Behovet av tid för kompletteringar av medicinskt underlag torde exempelvis vara relativt sett mindre vanliga i mål om arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet vill också framhålla att den instansordning som ovan redovisats för att överklaga en a-kassas beslut innehåller flera längre tidsfrister före en eventuell domstolsprövning, under vilka den enskilde har möjlighet att sammanställa sin talan. Enligt vad som anförs i propositionen kan den enskilde också vid behov komplettera ett överklagande som inkommit inom tidsfristen.

Socialdemokraterna anför vidare att konsekvenserna för enskilda försäkringstagare är ofullständigt utredda och hänvisar till att regeringen inte remitterat förslaget till organisationer som arbetar för och driver frågor för enskilda försäkringstagare. Utskottet kan inte dela denna bedömning. Förslagen i denna del har beretts i en departementspromemoria som remissbehandlats och där remissvar inkommit från bl.a. Arbetslöshetskassornas Samorganisation och LO/TCO Rättsskydd. Ingen remissinstans har avstyrkt förslaget om att förkorta överklagandetiden i arbetslöshetsförsäkringsmål. Enligt utskottets mening redovisar regeringen också utförligt sina argument till att enskilda inte kan förväntas lida rättsförluster utan tvärtom som regel gynnas av de nya reglerna.

Utskottet ställer sig med det nu anförda bakom regeringens förslag om förkortad överklagandetid i mål om arbetslöshetsförsäkringen och anser att propositionen bör tillstyrkas i denna del. Socialdemokraternas motion bör på motsvarande sätt avstyrkas.

Stockholm den 17 januari 2013

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD), Kerstin Nilsson (S), Abir Al-Sahlani (C) och Christina Höj Larsen (V).

Avvikande mening

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S) anför:

Regeringen föreslår i proposition 2012/13:45 ett antal lagändringar i syfte att uppnå en mer ändamålsenlig förvaltningsprocess. En av de förändringar som föreslås är att tiden för överklagande av domstolsavgöranden i bl.a. socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring kortas från två månader till tre veckor. Regeringens skäl till förslaget är att överklagandetiderna ska bli mer enhetliga och att handläggningstiderna ska kortas.

Vi hyser emellertid starka farhågor om att en sådan förkortning av överklagandetiden kommer att vara till stark nackdel för den försäkrade. Just i denna typ av ärenden behövs ofta mer tid för att överklaga domar eftersom t.ex. socialförsäkringsmål ofta bygger på medicinska bedömningar. Det är inte ovanligt att det är först vid förvaltningsrättens dom som det framkommer vad som behöver kompletteras i det medicinska underlaget. Sådana kompletteringar tar tid. Eftersom prövningstillstånd till högre instans är svårt att få är det viktigt att det finns tillräckligt med tid för att kunna komplettera med upplysningar och underlag. Det tar även tid att söka juridiskt biträde. Det här är perspektiv som regeringen inte tar upp i sitt lagförslag, möjligen beroende på att man inte remitterat förslaget till organisationer som arbetar för och driver frågor för enskilda försäkringstagare. Det krävs en bättre kunskap om hur enskilda påverkas av en kortare överklagandetid.

Vi menar därför att det inte bör göras några förändringar i regelverket i den del som handlar om att förkorta överklagandetiden för socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen förrän mer kunskap om konsekvenserna finns. Regeringen måste därför återkomma till riksdagen med en konsekvensbeskrivning i denna del.

Det anförda innebär att vi anser att justitieutskottet bör avstyrka propositionen i den del som gäller överklagandetiden för socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkringen och tillstyrka motion 2012/13:Ju6 (S) yrkandena 1 och 2. Propositionens förslag om ändrad forumregel i bl.a. mål om arbetslöshetsförsäkringen kan tillstyrkas.

Särskilt yttrande

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess (V)

Christina Höj Larsen (V) anför:

Vänsterpartiet motsätter sig inte en förkortad överklagandetid när det gäller mål om arbetslöshetsförsäkringen. I motion 2012/13:Ju7 (V) utvecklas varför Vänsterpartiet däremot anser att en motsvarande förkortning av överklagandetiden i socialförsäkringsmål inte bör göras. Den motionen faller emellertid utanför arbetsmarknadsutskottets beredningsområde och behandlas därför inte i detta yttrande.